

Het Slachthuis op Oosteind.

Het ontstaan van het slachthuis op Oosteind had al een behoorlijke voorgeschiedenis voor het werkelijk gerealiseerd werd. We schrijven september 1921, toen verzochten Gedeputeerde Staten voor Noord-Brabant de gemeente Oosterhout initiatieven te nemen voor de bouw van een openbaar slachthuis .

Voor die tijd bestond er al een gemeenschappelijke vleeskeuringsdienst , middels een gemeenschappelijke regeling vielen hieronder de gemeenten Oosterhout, Dongen en 's Gravenmoer. De taak van deze vleeskeuringsdienst was het verzorgen van noodslachtingen en het ophalen van kadavers. Toen al werd Oosterhout gezien als een centrumgemeente met een regiofunctie. De eerste plannen van Oosterhout waren om het slachthuis ergens in Oosterhout te bouwen. Het is nog even een touwtrekkerij geweest in welke van de drie plaatsen het slachthuis gebouwd zou worden. Zo maakte de gemeente 's Gravenmoer in februari 1924 officieel bezwaar tegen de bouw van het slachthuis in Oosterhout. Door tussenkomst van G.S. kwam er een alternatief op tafel, het slachthuis zou gebouwd worden in de wijk Oosteind op sectie F 1335, op Oosteind dus, later werd dit Provincialeweg 120.

De bouw zou moeten plaats moeten vinden ten behoeve van de vleeskeuringskring Oosterhout, Dongen en 's Gravenmoer. Logisch dus dat binnen die zelfde gemeenschappelijke regeling genoemde drie gemeenten eigenaar van het slachthuis werden.

Er waren nog meer problemen die een spoedige bouw in de weg stonden. Een slachthuis viel toen al onder de hinderwet, en ook toen werden er bezwaren ingediend. De bezwaarmakers waren A.G.J.Driesen en C.Lodewijks. Op 19 augustus 1924 konden zij in een hoorzitting hun bezwaren toelichten. De bezwaren werden overigens ongegrond verklaard, zodat op 29 oktober 1924 door de Provincie de hinderwetvergunning werd afgegeven. Nu was het zover dat de aanbesteding kon plaatsvinden, voorzover ik heb kunnen nagaan was er maar een inschrijver met name aannemer P.de Grauw uit Oosterhout. Op 15 september 1924 vond de aanbesteding plaats en aannemer de Grauw mocht het slachthuis bouwen voor een bedrag van f 19.567,--. Voor de totale inrichting werd een offerte aangeboden tot een bedrag van f 2.570,--. De bouw kon dus beginnen. Interessant is misschien dat de buitenafmetingen 16,52 m bij 13,40 m waren. Los daarvan stond nog een hok voor het verzamelen van kadavers, dit hok staat er overigens nu nog (1995) en doet dienst als garage. Los ervan stond ook nog een veestal , daar werden de koeien ingezet in afwachting van de slachting. In mei 1926 werd het slachthuis opgeleverd en kon dus in functie gaan draaien. Het slachthuis had dus een regiofunctie voor Oosterhout, Dongen en 's Gravenmoer. Het stond in feite onder beheer van de vleeskeuringskring met dezelfde gemeenten.

In de eerste plaats was het slachthuis bedoeld voor de noodslachtingen, verder konden er particuliere slaggers gebruik van maken en het was een verzamelplaats voor kadavers uit deze regio. Het slachthuis moest ook ergens inkomsten vandaan halen, zo waren er tarieven voor het keurloon en slachthuisgebruik. Bij een raadsbesluit van bv 27 maart 1931 werden de volgende tarieven gehanteerd: voor het keuren van een koe of paard f 5,-- , ezel of varken f 2,50 en een schaap of geit f 1,--. Ik heb helaas weinig terug kunnen vinden over de aantallen die er werkelijk geslacht werden, zeker niet over de eerste 20 à 30 jaar. Wel heb ik kunnen lezen in een verslag van de

vleeskeuringskring dat er in 1925 in Oosterhout 1453 huisslachtingen hebben plaatsgevonden, dus niet in het slachthuis maar aan huis geslacht.

Vanzelfsprekend werden er ook personen aan aangesteld. Zo werden op 5 mei 1926 officieel de volgende personen aangesteld als verbonden aan het slachthuis c.q. vleeskeuringsdienst; als vleeskeuringsarts Dr. J. Bouwman (de vader van onderwijzer Bouwman) voor een jaarsalaris van f 3.200,-- , hij was verantwoordelijk voor het correct keuren van vee en vlees. Als eerste keurmeester werd aangesteld Dhr. H. van Stokkum, hij voerde de keuringen uit voor een jaarsalaris van f 2.200, --. Als eerste slager werd aangesteld Dhr. A. Rutten uit 's Gravenmoer, hij kreeg f 13,-- per week , voor dit bedrag moest hij 7 dagen per week en 24 uur per dag paraat zijn om de aangeboden noodslachtingen te doen. De slager die aan het slachthuis was verbonden moest ook elke dag de kadavers ophalen in de drie gemeenten. Wat betreft de noodslachtingen het volgende: dit betrof dieren die ziek of gebrekkig waren en acuut geslacht moesten worden. Er waren dan 3 mogelijkheden van keuringsuitslag:

- a) Volledig goedgekeurd, dan kon het vlees gewoon verhandeld worden.
- b) Gedeeltelijk goedgekeurd of te wel goedgekeurd als vrijbank vlees, dat wil zeggen dat het vlees moest worden uitgepond. Het moest dan vanuit het slachthuis verkocht worden aan particulieren in porties van niet groter dan 5 kg. De prijs hiervoor was t.o.v. goedgekeurd vlees bijzonder laag. Het moge duidelijk zijn dat hiervoor vanuit de burgerij veel belangstelling was, vooral in de armoedige tijd tot in de vijftiger jaren. Vele tientallen mensen stonden dan in de rij om zo een goedkoop stukje vlees te kunnen kopen. Opvallend was het volgens slager J. Huijben dat er uit bepaalde delen van het gebied weinig noodslachtingen werden aangeboden, wat betekende dat daar meer illegaal geslacht werd, wat een strafbaar feit was.
- c) De derde keuringsuitslag was volledig afgekeurd, in dat geval ging het vlees met de kadavers mee naar het destructorbedrijf in Son, in vaktermen heette dat, dat de koe de put in ging.

Na Dr. Bouwman werd Dr. Overbeek uit Dongen aangesteld als verantwoordelijk keuringsdierenarts. Keurmeester Van Stokkum werd opgevolgd door Dhr. Michielse, meerdere namen heb ik niet kunnen vinden. Na slager Rutten kwam slager Vingerhoeds en die werd opgevolgd door J. Huijben uit Dongevaart, die deze functie overigens samen deed met zijn neef Jac. Huijben eveneens uit Dongevaart. J. Huijben was tot de sluiting aan het slachthuis verbonden, daarnaast deed hij ook veel huisslachtingen, wie kent hem daar op Oosteind niet van?. Pas in 1994 is hij hiermee definitief gestopt, waarmee hij een periode als 55 jaar slager, afsloot. De aan het slachthuis verbonden slaggers, slachtten er ook wel voor zichzelf, andere particuliere slaggers maakten er weinig gebruik van. Er werd wel geslacht door slaggers annex vleesgrossiers. Zo is er een contract uit 1966 bekend van vleesgrossier Kouwenberg uit Breda, deze had een contract voor 1300 slachtingen per jaar met een minimum van 100 stuks.

De opbrengst van dit contract werd begroot op 1000 x f 9,-- keurloon en 1000 x f 12,50 slachthuis gebruik. Na Kouwenberg is deze activiteit overgenomen door grossier De Jong uit Dongen. Als laatste werd dit ook nog gedaan door de welbekende veehandelaar Toon Hoymaaiers uit Oosterhout.

Reeds in 1966 valt in de krant te lezen dat de vleeskeuringsdienst kring Oosterhout zal worden opgeheven. Door de drie betrokken gemeenten wordt hiertegen ernstig bezwaar gemaakt, dit zou ook het einde kunnen betekenen voor het slachthuis. De Oosterhoutse slaggers daarentegen zijn wel voor de opheffing van deze keuringsdienst. Dit komt omdat veel Oosterhoutse slaggers hun vlees betrekken van grossiers buiten de keuringskring Oosterhout, het gevolg hiervan is dat goedgekeurd vlees uit Breda herkeurd moest worden voor het in Oosterhout verkocht mocht worden, conclusie twee keer keuringskosten voor hetzelfde vlees en dat vonden de Oosterhoutse slaggers van de gekke. Ondanks de dreiging van de sluiting werd in 1967 toch nog voor f 11.000,- - gespendeerd om het slachthuis wat op te knappen, vooral om de stankoverlast te beperken en verbetering van het laboratorium en de kantine.

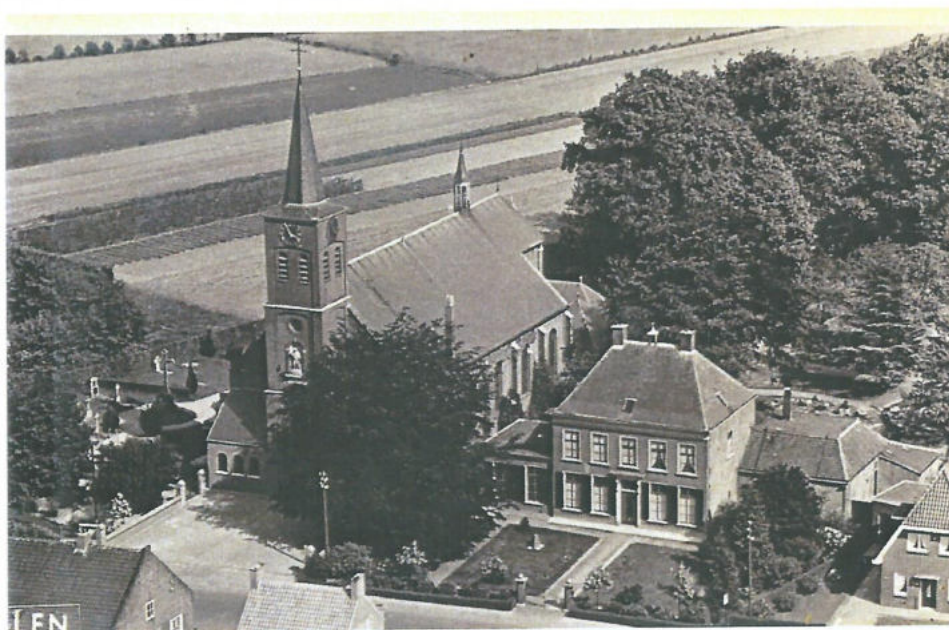
Met de hele procedure van bezwaar heeft Oosterhout wel weten te bereiken dat de definitieve opheffing van de keuringsdienst pas plaats vond per 1 januari 1973. Oosterhout ging toen naar de keuringskring Breda. Dongen en 's Gravenmoer naar de keuringskring Tilburg. De nieuwe keuringskringen kregen wel de verplichting om de wachtgelden voor de ontslagen personeelsleden te betalen.

Met goedvinden van de gemeente Dongen en 's Gravenmoer werd op 19 april 1974 middels een publieke veiling in café De Beurs, door de gemeente Oosterhout het slachthuis verkocht aan ene Dhr. van der Kooi. Volgens J. Huijben voor een bedrag van f 120.000,--. Ik heb dit niet op waarheid kunnen toetsen. De publieke verkoop stond onder leiding van notaris Stoetzer. Zo eindigt het verhaal en het bestaan van het Oosteindse slachthuis.

*Uit het boekje "Wat bleef en wat verloren ging", artikel C. Gabriëls
Uitgave Heemkundegroep Ulendonc Oosteind, oktober 1995.*

Kerkelijk- en Sociaal Leven op Oosteind vanaf ±1940.

Van oudsher is en was Oosteind een overwegend katholieke dorpsgemeenschap. Terugkijkend op het verleden kom je tot de ontdekking dat de geloofsbeleving en het samen kerk-zijn vroeger heel anders was dan heden ten dage. Ikzelf ben er van overtuigd dat het katholieke geloof aan waarde niet is veranderd, alleen de beleving ervan is duidelijk anders. Daarom is het juist interessant om er eens bij stil te staan hoe het er vroeger aan toe ging met het kerkelijk- en sociale leven op Oosteind. Ik wil het wat abstract weergeven, dus niet met getallen en geen namen van pastoors e.d. maar meer vanuit mijn belevingsoptiek.

Er waren vroeger niet meer katholieken op Oosteind dan nu en toch was de kerk toen drukker bezet, en waren er meer H. Missen. Op zondag waren er vroeger drie missen, later twee en nu nog één. Voor de zondagsverplichting golden alleen maar de zondagsmissen, een zaterdagsmis was er nog niet en mocht ook niet. Ook door de week was er elke ochtend een mis die druk bezocht werd vooral door kinderen. Dit laatste is wel verklaarbaar want het kerkbezoek werd op het schoolrapport gewaardeerd met een cijfer. Voor een verzuim van de zondagsmis kon je op school behoorlijk straf krijgen. Andere duidelijke redenen waarom er meer naar de kerk gegaan werd, waren de eerste de crisisjaren en ten tweede de oorlogsjaren. Twee periodes waarin je als arme en onbewapende burger maar één verweer had en dat was bidden en naar de kerk gaan. Dit had tot gevolg dat er op Oosteind meer dan één priester was. Er was toen overigens nog geen gebrek aan priesters, want vooral in boerenfamilies werd het als een eer gezien als er een zoon of dochter religieus werd. Het gaf een bepaalde status. Ook het priesterambt zelf had een hoog aanzien en dwong respect af, deze mensen hadden er tenslotte 12 jaar voor gestudeerd.

Een priester sprak je alleen aan met Eerwaarde en kwam je hem op straat tegen dan werd er gegroet zoals dat in het leger gebruikelijk was. Het is daarom dat de invloed van priesters op de hele dorpsgemeenschap groot was, soms zelfs dominerend. Ook in het gezin, op school en in het verenigingsleven werkte dit door. Zo was het, dat als een pastoor of kapelaan op huisbezoek kwam, dan werd hij ontvangen in de voorkamer.

Huisbezoek was regulier, dus een paar keer per jaar kon je ze verwachten. Het verhaal wil dat er dan niet alleen over geloof werd gesproken maar ook of dat moeder weer in verwachting was, of was dit ook een geloofsopdracht?

Grote gezinnen kwamen er in elk geval wel. Op school gaf de priester catechismusles en controleerde het kerkbezoek. De catechismus was een boekje met 360 vragen en antwoorden over het katholieke geloof. Deze moest je gewoon van buiten leren, of je er iets van snapte was minder belangrijk, of misschien toch wel. Voor je ging trouwen moest je bij de pastoor de "catechismus gaan opzeggen" dus toch controle of je het op school had begrepen. In dit gesprek werd ook duidelijk gemaakt dat er kinderen dienden te komen, maar zeker niet hoe ze er moesten komen.

Zoals gezegd ook in de verenigingen was de invloed van de priester groot. Elke zichzelf respecterende vereniging had een geestelijk adviseur. Want ook binnen een vereniging was het noodzakelijk dat het geloof een voorname plaats had en er gehandeld werd naar de kerkelijke regels. Oosteind had dus twee of drie priesters, die woonden in de pastorie, een huis dat groot genoeg was om allen te kunnen herbergen. Ze hadden één of twee werksters, pastoorsmeiden noemde men die. Dit alles moest toch onderhouden worden. De priesters verdienden niets maar moesten toch wel eten en daar zorgden de parochianen voor. Zo was het normaal dat elke boer roomboter en vlees op de pastorie liet bezorgen, anderen gaven hiervoor geld.

Hieronder in het kort enkele manieren van geloofsuiting en gebruiken uit de vroegere periode.

Op zondag ging men meestal twee keer naar de kerk, naar twee missen, of naar een mis en het lof. In de missen werd alleen de Latijnse taal gebruikt. Mannen en vrouwen zaten gescheiden in de kerk. De een links en de ander rechts van het middenpad. Vrouwen mochten niet in de kerk zonder hoofdbedekking, mannen moesten de pet of

hoed afzetten.

Ieder had zijn eigen plaats, want de plaatsen werden jaarlijks met opbod verpacht, dus degene die het meeste geld had kon voor in de kerk zitten. Achter in de kerk waren enkele vrije banken voor de minstbedeelden, de z.g. armenbanken.

Voor bijzondere missen zoals trouw en uitvaart waren er verschillende prijsklassen zoals een Solemnele H. Mis, dit was met drie priesters en het koor al dan niet met uitgelegde looper. Dan was er een gezongen mis met één priester en de goedkoopste was een gelezen mis met één priester en zonder koor. Er was ook nog prijsverschil in het uur, zo was een mis om 10 uur duurder dan een mis om 9 uur. Of er verschil in geloofswaarde was is gelukkig nooit duidelijk geworden, alhoewel de mensen vroeger hierin wel geloofden. Als je vroeger in de mis ter communie wilde gaan moest je vooraf 12 uur nuchter zijn, later werd dit 2 uur en nu bestaat het niet meer.

Er was een echte zondagsplicht. Was je niet naar de kerk geweest dan had je een doodzonde gedaan. Elke twee of vier weken moest je gaan biechten, dit was in de biechtstoel tegen de priester gaan vertellen welke zonden je gedaan had, je kreeg dan absolutie en na het doen van enkele gebeden waren je zonden je weer vergeven. Wat zonden waren stond in de

Bovenste rij v.l.n.v.	Regulair
1: Eprasa Rombouts	1: Han Claassen
2: Eci. Domen P.d.	2: Sjo Bosses Bapt. d.
3: Cor Trommelen J. d.	3: Marin de Jong
4: Jo Bosses	4: Dina Roonen
5: Paula Trommelen	5: Cor Jaspus
6: Riek Kijlmans	6: Cor in't Groot
7: Nelly Claassen	7: Jannette Domic g. d.
8: Jo de Wijk	8: Simphy Driessen
9: Hie van Gool	9: Bus (Guisma) van de Put
10: Jo van Bree	10: Adriana Bosses Bapt. d.
11: Elize Driessen	11: Jo Rouwjaan
12: Ees Trommelen J. d.	12: Dina Raming
13: Jan Roonen Adr. d.	
14: Odrie Driessen	
Zittend 2e rij v.l.n.v.	Wakkerste rij v.l.n.v.
1: Agnes Driessen Baeken	1: Corrie van Dongen
2: Pieta Domen Middelburg	2: Jo Domens
3: Pieta de Wijk Domen	3: Riek Doms
4: Pake van Nessel	4: Riek van de Put
5: Paakoor B. Olenk	5: Jo Roonen
6: Sjo Bosses	6: Ria Rombouts
7: Marin de Bekke Roonen	7: Ria de Wijk
8: Jannette Domic P. d.	8: Riek Jaspus
9: Jo Roonen Adr. d.	9: Cor Roonen Jaa. d.
10: Cor Roonen	

Missie naaiking en katholieke aktie 1943

Wakkerste rij v.l.n.v.

catechismus. Een "gemengd" huwelijk (dit was een huwelijk met iemand van een ander geloof) was verboden en kon dus kerkelijk niet worden ingezegend. Een meisje wat al in verwachting was mocht niet in een witte bruidsjurk trouwen. Voor jongens en meisjes waren er aparte lagere scholen. Er waren ook geen verenigingen waarvan zowel jongens als meisjes lid van konden zijn. Er werd veel gedaan en waarde gehecht aan bedevaarten en processies. Bekend waren o.a. bedevaarten naar Hakendover voor de groei van de gewassen en ook naar Kevelaar. Maar ook naar H. Blasius in Stuivesant tegen keelontsteking, naar Den Hout voor H. Cornelis tegen stuipen, naar Dorst voor St. Marcoen tegen steenpuisten en naar Waspik naar de H. Theresia voor genezing van een ernstige zieke.

Heel bekend op Oosteind was de Kindsheidprocessie en de processie tijdens de Kruisdagen ook voor de vruchten der aarde en de Sacramentsprocessie in Oosterhout. Retraites waren ook in. Dit waren drie dagen van bezinning, bidden en naar preken luisteren over het geloof en wat wel en niet goed was in dit leven. Veel jongeren en

toekomstige militairen gingen hier naar toe. Als je hiervan terug kwam geloofde je bijna dat een meisje van een kusje in verwachting kon raken.

Ik ben ervan overtuigd dat dit verhaal bij lange na niet volledig is, maar ik heb toch geprobeerd weer te geven dat het katholieke geloof op Oosteind vroeger anders beleefd en beleden werd dan anno 1991. Vooral na de zestiger jaren kwamen de veranderingen revolutionair op ons af. Ik wil zeker het geloof van vroeger hiermee niet veroordelen, alles in onze maatschappij is aan verandering onderhevig. Laat mij het maar op de gulden middenweg houden.

*Uit het boekje: Kerkelijk en Sociaal Leven, artikel door C. Gabriëls
Uitgave Heemkundegroep Ulendonc Oosteind, 1991.*

Tot zover het relaas van Kees in 1991. En de ontwikkeling die hij toen beschreef is doorgegaan. Destijds zelfs drie pastoors, nu deelt onze parochie één pastoor met de andere kerken/parochies.

Dankzij de hechte dorpsgemeenschap is er op Oosteind nog steeds sprake van een bloeiend verenigingsleven.

Oosteind – van Mobilisatie tot Bevrijding.

In gesprek met Gerard Rombouts:

Het verhaal van Gerard Rombouts, geboren 14 januari 1924, van beroep landbouwer aan de Provincialeweg 133. Thans wonende aan de Provincialeweg 106 te Oosteind.

Toen in de meidagen van 1940 de oorlog uitbrak zat Gerard in Uden op een internaatschool. Toen de Duitsers daar binnen vielen is Gerard op transport gezet richting huis. Met een groep konden ze tot Tilburg komen. Het vervoermiddel was een oud open vrachtwagentje. Onderweg moesten ze vaak dekking zoeken omdat ze werden beschoten. Vanaf Tilburg is hij te voet naar familie in Gilze gegaan en vandaar met de fiets naar huis. Inmiddels was thuis de Duitse inval ook begonnen. De eindeloos lange colonnes Duitsers was een geweldige sensatie. Toen nog niet beseffend wat dit voor de toekomst zou gaan betekenen. Zingend, "Wij varen naar Engeland", marcheerden de Duitsers over de Provincialeweg. De eerste paar jaren van de oorlog merkte je op Oosteind niet zo veel van de bezetting. Wat Gerard zich kan herinneren is dat hij met Toon Klaassen en Dré van Leent in Raamsdonksveer naar de lagere landbouwschool ging. Onderweg zagen zij in Waspik vaak enkele kinderen die met het petje op liepen van de Nationale Hitler Jeugdstorm. Dit waren kinderen waarvan de ouders lid waren van de NSB (Nationale Socialistische Beweging). Dit was een groep die sympathiseerde met de Duitsers. Deze kinderen werden door hen uitgejouwd en gepest. Zij wisten toen al dat de NSB niet goed was. In hetzelfde gebouw als waar de landbouwschool was, woonde ook een NSB politieagent waarvan ze ernstige vermaningen kregen om deze kinderen niet meer te pesten.

Toen de Duitsers vervelender werden en er steeds minder mocht en meer moest, werd er bij Rombouts toch stiekem naar Radio Oranje geluisterd, hoewel men wist dat het niet mocht en het daarom gevaarlijk was. Later, na D-day, werden op deze radio de vorderingen van de geallieerden gevolgd en op een stafkaart bijgehouden, interessant om deze kaart nu nog te zien. Verder werd er gedurende de oorlog het nieuws gevolgd uit de krant, maar de Duitse censuur werd zo sterk dat de krant alleen maar pro-Duitse berichten doorgaf. De werkelijkheid wist men dus niet. Vanuit Engeland kwamen wel de juiste berichten, en de bemoedigende woorden van Koningin Wilhelmina. Deze werden gedropt vanuit geallieerde vliegtuigen. Gerard heeft hiervan nog een foto van het koninklijk huis en een boodschap van de Koningin. Volgens de bezetter waren dit brandbrieven, waarmee ze bedoelden, dat als je ze aanraakte, ze onmiddellijk in brand vlogen, dit was een waarschuwing. Bovendien het in bezit hebben van dergelijke "post" was strafbaar.

Een angstige tijd voor de ouders van Gerard was vooral toen er veel jonge mannen werden opgeroepen om in de Duitse industrie te gaan werken. Niet iedereen kreeg een oproep, en die er een kregen gingen meestal niet, of zeker niet vrijwillig. Hier hadden de Duitsers wat op gevonden. Er werden dan gewoon razzia's gehouden, dwz dat iedere jonge man thuis of op straat zo opgepakt kon worden, tenzij je een officiële vrijstelling had. Gerard had zo'n ausweis, dit was iets anders dan het persoonsbewijs wat iedereen verplicht was om bij zich te hebben. Gerard had de vrijstelling omdat hij thuis op de boerderij meewerkte. Dit was meewerken aan de voedselvoorziening, wat ongeveer het grootste nationale probleem was. Vandaar ook het systeem van distributie bonnen voor voedsel, kleding ed. Broer Jan had wel een oproep gekregen om in Duitsland te gaan

werken, maar omdat er op het vliegveld Gilze-Rijen veel mankracht nodig was, werd Jan verplicht om op het vliegveld met paard en kar grondwerk te gaan doen. Ook wel gevaarlijk, maar beter dan werken in Duitsland. Het feit dat er veel jonge mannen naar Duitsland moesten en niet gingen had tot gevolg dat deze jongens zich verscholen moesten houden, daarvoor zochten ze een onderduikadres. Dit vooral bij mensen die zelf geen jonge mannen hadden en het risico durfden te nemen. Het was levensgevaarlijk om onderduikers te hebben.

Op 27 en 28 april 1943 was er een nationale werkstaking. De boeren weigerden om melk te leveren. Dit was een goed opgezette organisatie. De boeren die wel melkbussen aan de straat zetten konden er op rekenen dat ze omgegooid werden. Evenals die ene melkrijder Paulussen, die meende wel te moeten rijden, kwam met z'n bussen melk niet bij de fabriek. Dat de Duitsers niet blij waren met deze actie lieten ze goed merken. Er kwam een arrestatiebevel voor alle boeren bestuurders, zoals het bestuur van de melkfabriek, de boerenbond en de jonge boerenstand. Dankzij een tip van de politie Van Gageldonk kon de vader van Gerard en L.Claassen, beiden bestuurslid van de melkfabriek, zich tijdig verstoppen en zo ontkomen aan een arrestatie. Zij hadden zich verstopt in de grote schouw achter een ijzeren plaat bij moeder Claassen. Zo ver Gerard weet is er niemand gevonden of opgepakt. Alle bestaande verenigingen waren sinds 1941/42 verboden, alleen kerkelijke verenigingen mochten hun werk blijven doen. Het gevolg hiervan was dat bv de jonge boerenstand activiteiten onder de paraplu van de katholieke actie organiseerde, ook de KAB (Katholieke Arbeiders Beweging) deed dat. Zo konden er toch nog toneeluitvoeringen gegeven worden. Tijdens de repetities gebeurde het wel dat er een tip kwam dat er weer een razzia gehouden zou worden. De jonge mannen die in aanmerking kwamen om naar Duitsland gestuurd te worden, zaten dan verstopt onder het toneel. Toch zijn er jongens uit Oosteind naar Duitsland geweest. Zo weet Gerard dat J.de Wit CZn, daar moest gaan werken, en het zullen er best meer geweest zijn. Dat de Duitsers alles vorderden of afpakten heeft Gerard zelf ondervonden. Tijdens een fietstocht naar Den Bosch werden ze daar aangehouden en moesten ze hun fietsen afgeven. Maar na lang gepraat ging het toch niet door, want de Duitsers vonden de weg te voet terug toch ook wel lang. Alleen fietsen met een anti-klap band, dit was een hard stuk rubber om de velg ipv een luchtband, die wilden de Duitsers niet. De goede fietsen zijn bij de familie Rombouts lang onder het stro verborgen gehouden. Ook paarden en koeien werden zo maar gevorderd of meegenomen. Vooral bekend is

de koeienrazzia op 19 oktober 1944 in de Willemspolder. Deze koeien werden meegenomen om in Gorkum te worden geslacht voor het Duitse leger. Er zijn weinig boeren op Oosteind waarvan geen koeien zijn meegenomen, bij sommigen zelfs allemaal. De paarden van Rombouts zijn verstopt geweest in het bosje op

het eind van het Straatje (de vroegere sticht tussen Provincialeweg 113 en 117). Het buiten de controle houden van graan tijdens het dorsen was een hobby of noodzaak van elke boer. Als je niet meer had dan was toegestaan, dan had je niet voor het hele jaar brood. Bij Rombouts deden ze het gedorste graan met opzet niet door de kafmolen. Het was dan voor de controleur van de CCD (Crisis Controle Dienst) moeilijk het gewicht te schatten. Maar als je graan had achtergehouden, dan moest het ook nog gemalen worden. Omdat over de weg te gevaarlijk was, ging Gerard 's nachts door het land met een zak graan op z'n rug naar Guusje van Gorp om het tot meel te laten malen. Ook bij Rombouts hadden ze ervaring met soepele en erg vervelende controleurs van de CCD. Zoals bijna elke boer had ook de familie Rombouts vanaf zomer '44 veel Duitse soldaten ingekwartierd. Bij hen zaten de Duitsers die als slachter werkten op het slachthuis. En zo hadden de familie Rombouts toch wel eens een stukje vlees extra. In de schuur stonden veel Duitse paarden. Typisch was dat ze ook zakken vol met Duitse militaire kleding bij zich hadden, wat daarmee de bedoeling was is Gerard niet duidelijk, mogelijk van gesneuvelde kameraden. Vanaf half 1944 hadden ze bij Rombouts ook een schuilkelder, bedoeld als bescherming tegen mitrailleurvuur en granaatscherven. Een schuilkelder was meestal een gat in de grond, afgedekt met een dikke laag grond van ½ - 1 meter. Hij moest wel groot genoeg zijn, zodat er het hele gezin in kon, en eventueel ook de burens. Ook de kelder onder het huis werd hiervoor gebruikt, maar dan werd er een vluchtopening gemaakt rechtstreeks naar buiten. Bij Rombouts was de schuilkelder gemaakt onder de musterdshelf. Iedereen had een schuilkelder, behalve de nonnen van de meisjesschool die woonden op Provincialeweg 98, zij zochten bescherming in de schuilkelder bij Adriaan Bossers Provincialeweg 93. Omdat de moffen alles konden gebruiken en omdat je een aantal dingen gewoon niet hebben mocht, hadden ze bij Rombouts de waardevolle spullen en wat kleding verstopt in de grond. Dat was dan in ieder geval bewaard, je wist maar nooit of je zou moeten vluchten of bv. zou afbranden.

Van de dag van de bevrijding kan Gerard zich nog herinneren dat de nacht ervoor de Engelsen vanaf de Rijdsdijk en de Provincialeweg zware beschietingen uitvoerden in de richting van de Leysenstraat en Veerseweg. Dit kwam achteraf gezien omdat in die omgeving nog Duitsers zaten voor de achterhoede gevechten. Kort na de bevrijding meende Gerard dat hij gerust de polder in kon gaan, kijken hoe het met de koeien was afgelopen. Dit pakte wel even anders uit, want hij werd door de Engelsen prompt beschoten. En of Gerard toen bang geweest is: "Ontzettend" zegt hij. Bang waren ze ook in de tijd van de V1's zo van oktober 1944 tot mei 1945. Deze periode was nog gevaarlijker dan de oorlog en de bevrijding zelf, vooral omdat er aan die kant van Oosteind nogal wat van die bommen gevallen zijn. Die bommen of eigenlijk raketten waren zo alles verwoestend en onberekenbaar, dat je er wel bang van moest zijn. Gevaarlijk waren ze vooral als ze geen geluid meer maakten, dan wist je: hij valt zo naar beneden.

Gerard was ook lid van het eerste bevrijdingscomité. De eerste keer was dit een officieel groot dorpsfeest. De jaarlijkse bevrijdingsfeesten hebben nog een aantal jaren voortgeduurd, hoelang weet Gerard niet precies. Gerard weet in ieder geval een boeiend verhaal te vertellen over zijn belevenissen in de jaren 1940 -1945. Gerard bedankt.

Uit het boekje: Oosteind - Van mobilisatie tot bevrijding, artikel door C.Gabriëls. Uitgave Heemkundegroep Ulendoc Oosteind, oktober 1994.

Belevenissen rond de Bevrijding op 30 Oktober 1944.

Graag wil ik ook een bijdrage leveren aan de beschrijving van de bevrijding, zoals ik die persoonlijk heb ervaren, en wat er nog van in mijn geheugen zit.

Men kon de bevrijding "aan zien komen" en iedereen verlangde ernaar, maar niemand wist, hoe dat in zijn directe omgeving zou verlopen. Door mijn vader werden de oorlogshandelingen op de voet gevolgd door te luisteren naar Radio Oranje. In die tijd hadden ze bij ons al een radio, ofschoon dit verboden was, maar die was van mijnheer Luyben, het hoofd van de St.Vincentiuschool, waar ik toen op zat. Meneer Luyben was vaak als onderduiker bij ons en zo kon dus mijn vader samen met hem naar de radio luisteren.

Veel scholen waren door de Duitsers gevorderd en dienden als verblijf voor de soldaten, zodat wij bij de boeren in de stal les kregen. Ik heb zelf nog een hele tijd les gehad in de stal bij Janus Wouters aan de Hoogstraat.

Enkele dagen, of misschien weken voor de bevrijding, werden er door de Duitsers razzia's gehouden. Zij dreven het vee uit de Willemspolder richting Keizersveer; ook al onze koeien werden toen meegenomen. Dit waren er maar 6 of 7, waarvan één roodbonte (Van deze vee-razzia stond nog een mooie foto in De Stem). Mijn vader en W.Scherders, die bij ons knecht was, hebben nog geprobeerd dit te voorkomen en waren op weg om zelf de koeien te halen, maar uit angst om zelf meegenomen of doodgeschoten te worden, kwamen ze dus zonder koeien weer terug. Doordat Peet de Hoon wel achter z'n koeien aan was gegaan, maar ze niet meer kon vinden, bracht hij onze roodbonte maar mee, omdat hij die toevallig herkende.

Vanaf enkele dagen voor de bevrijding waren bij ons veel Duitse soldaten, waaronder SS-soldaten, ingekwartierd. Het waren er misschien wel 200; stal, schuur en woonhuis alles zat vol. Ze hadden alles opgegeten wat maar eetbaar in huis aanwezig was. Ze hadden de opdracht om een verdedigingslinie te maken voor de oprukkende geallieerden. Opeens moesten zij zich verder terugtrekken voor de verdediging van het kanaal. Er was een heel jong soldaatje bij, die in de schuur zat te huilen als een klein kind, omdat hij zich weer in moest graven in een schuttersput en zijn vader en twee broers waren al gesneuveld en van de rest van zijn familie wist hij niets.

Dit was dus 29 oktober. De nacht van 29 op 30 oktober hebben wij de hele nacht in de kelder doorgebracht. We lagen toen onder een spervuur van granaten. Rondom onze boerderij waren er zo'n 20 terechtgekomen, maar gelukkig geen enkele voltreffer; wel veel scherven binnen en ruiten kapot. Dit was wel een heel angstige nacht!

In alle vroegte (op 30 oktober) kwamen de Duitsers weer terug. Nu moesten ze zich wel ingraven en verdedigen. Met een tank wilden ze bij ons achter gaan staan, maar de grond was te drassig. Dus werd de tank opgesteld in de Leysenstraat. Dit had tot gevolg dat wij midden in de vuurlinie lagen. In de Leysenstraat e.o. hadden de Duitsers zich opgesteld en vanaf Oosteind (in de Hoogstraat bij H.Oomen en opa Buyks) kwamen de Engelsen. En wij zaten ondertussen maar in de kelder. Tussen de gevechten door werden door vader en Walter de koeien gemolken, die van vrienden en burens die bij ons stonden. Rond een uur of tien durfde vader niet meer in de kelder te blijven. Omdat er al verschillende boerderijen in brand stonden, zoals die van Donkers en Rombouts, evenals die in de Leysenstraat van B.v.d.Heykant, C.Snoek en richting de polder aan het Aprilweggetje het huis van de Fam. Van Gool. We hadden in de open loods een

schuilkelder gemaakt van pakken stro. Ook hier durfden we niet te blijven vanwege het brandgevaar. Vader besloot om dan maar te vluchten door de akkers in de richting Leysendwarsstraat; maar dit was ook levensgevaarlijk, omdat er nog Duitsers ingegraven konden liggen. Over deze akkers ging een kogelregen van mitrailleurvuur, zo'n meter boven de grond. Met onze vluchtpoging kwamen we dus ook niet verder dan het eerste granaatgat; dit gat was kegelvormig met een diepte van een ½ meter en een paar meter doorsnede. Hier hebben we 1 ½ uur in gelegen, plat op onze buik, want de geweerkogels vlogen rakelings over ons heen. Walter was steeds bezig om met zijn handen het gat wat dieper te maken. En verder deden we niets dan bidden: het ene rozenhoedje na het andere, en steeds luider en angstiger.

Inmiddels was ook onze boerderij in brand geschoten en we zagen onze enige roodbonte koe over de straat rennen tussen de Engelse tanks en militairen. De kippen waren ook gesneuveld want die hingen met de koppen naar beneden aan de Engelse tanks. Men zegt, dat een Duitse soldaat door een Engelse tank platgewalst is, terwijl hij in een loopgraaf langs de weg zat. Ik weet niet of dat waar is.

Toen het geweervuur wat minder geworden was, zijn wij iets verder gevluht – zo'n 50 meter – tot aan een slootje, dat half vol water stond. Ook hierin hebben we een paar uur gezeten en gebeden, tot ons middel in het water. We durfden ons hoofd niet omhoog te doen, omdat we op een afstand van een meter of 20 steeds een Duitse helm zagen. Het schieten werd steeds minder, maar wij durfden toch nog niet weg, totdat ook onze bevrijding kwam! Op een gegeven moment stond daar ineens Peet Schoenmakers. Die was onze gezin aan het zoeken en was in de veronderstelling dat wij misschien allen verband waren in de boerderij. Dolblij om ons levend aan te treffen zei hij: "Kom er maar uit; we zijn bevrijd!". Mijn vader zei: "Dat gaat niet want daar zit nog een Duitser", doelend op die helm". P.Schoenmakers, onverschrokken als hij was, zei de onvergetelijke woorden: "Als daar nog een Duitser zit, snijd ik hem zijn nek af!".

Gelukkig zat er niemand meer, want wat er anders gebeurd zou zijn weet ik niet. Langs de brandende resten van onze boerderij zijn we naar Schoenmakers gegaan, waar ook de familie Donkers en Rombouts waren. Daarvoor had Peet Schoenmakers ook de families Donkers bevrijd die in de kelder opgesloten zaten, terwijl hun boerderij bijna helemaal afgebrand was. Bij Donkers in de kelder zaten ook de vader en moeder van Peet Schoenmakers en zijn zusje Pietje. Voor zover ik weet is bij ons een Engelse soldaat gesneuveld, die nog lang begraven heeft gelegen voor de schuur van Schoenmakers. Een Duitse tank die bij de kinderen De Boer in de Leysenstraat stond, is door een Engelse tank, die vlak bij opa Buyks op de Hoogstraat-Ekelstraat stond opgesteld, in brand geschoten; alle soldaten hierin zijn gesneuveld. De kapitein probeerde nog te vluchten, maar werd op straat alsnog dood geschoten.

Tegen de verliezende Duitsers kon men maar beter "vriendelijk" zijn. Want was men dit niet, dan moest men dit soms met de dood bekopen!. Dit overkwam Jan In 't Groen aan de Hoogstraat. Omdat hij tegenwerkte toen de Duitsers een koe van hem wilden slachten, schoten ze Jan In 't Groen dood en staken zijn boerderij in brand.

Na bij Schoenmakers wat op verhaal te zijn gekomen, zijn we naar Opa Leemans op de Heikant gegaan. In het begin was het toen ook nog erg angstig, wegens de V1's die overkwamen. Een ervan – wel door iedereen bekend – kwam op de boerderij van de Fam. Bogers terecht. Heel dit gezin was op slag dood. Na een paar weken bij Opa Leemans geweest te zijn, zijn we bij P.Scherders in Leysenstraat 9 gaan wonen. Vele angstige dagen hebben we daar gehad vanwege het granaatvuur van de Duitsers van over de Maas en van de V1's.

In de zomer van 1945 gingen we terug naar de Vijfhuizen, waar voor ons een betonnen noodwoning was gebouwd. Tevens was er gebouwd ook een stal van pakken stro gebouwd voor het vee. Het was de bedoeling om van de open loods die was blijven staan, een stal te maken, maar toen die half klaar was, is deze bij een zware storm omgewaaid.

In 1946 werd begonnen met de bouw van de nieuwe boerderij met behulp van het Ministerie van Wederopbouw. De getuigen hiervan is nog de ingemetselde Nederlandse leeuw boven de voordeur. In augustus 1947 was de nieuwe boerderij klaar en dit was voor ons dan het definitieve einde van 5 jaar bezetting met een BEVRIJDING DIE NOOIT UIT MIJN GEHEUGEN ZAL VERDWIJNEN!.

Uit het boekje: Oosteind - Van mobilisatie tot bevrijding, artikel door C.Gabriëls. Uitgave Heemkundegroep Ulendonc Oosteind, oktober 1994.

Geallieerde macht rolt binnen

Copyright

Alle Ellende nog niet voorbij!

Nadat Oosteind op 30 oktober 1944 was bevrijd zou het nog tot 5 mei 1945 duren voordat geheel Nederland verlost zou zijn van de Duitsers. De Duitsers die zich op alle fronten in het nauw gedreven voelden kwamen in de zomer van 1944 met een, in het geheim vervaardigde, vliegende bom. V 1's genaamd. Hun overtuiging was dat deze vliegende bom een beslissende wending zou geven aan het verloop van de oorlog in hun voordeel. Vanuit Nederland (o.a. in de bossen van Almelo) werden deze vliegende bommen afgevuurd op Londen en Antwerpen. Na de bevrijding van Zuid-Nederland en het vrij maken van de haven van Antwerpen, dat op 4 september 1944 door de geallieerden werd bevrijd, probeerden de Duitsers met hun vliegende bommen V 1's, de haven van Antwerpen te bestoken met als doel het onklaar maken van de havens. Het was een van deze afgevuurde V 1's, die rampzalig zou worden voor de familie Bogers, wonende aan de Leijsendwarstraat 46. Voor de oorlog al werd de Lucht-Beschermings-Dienst, L.B.D. in het leven geroepen. De L.B.D. lichtte het volk voor hoe te handelen in geval van een luchtaanval. Ook bood zij hulp bij luchtgevaar en controleerde de verduistering. De luchtbeschermingsdienst Oosterhout had een commando- en uitkijkpost in de toren van de St.Jan. In het logboek van de luchtbeschermingsdienst meldt de torenwacht op 15 februari 1945 om 08.34 uur: V 1 gaande in Z.W. richting. Het is 09.55 wanneer opnieuw melding komt van de torenwacht dat nu twee V 1's in Z.W. richting gaan. Het is raak die morgen, want om 10.16 – 11.17

Het terreurwapen der Duitsers, de V 1

Copyright

en 12.06 worden opnieuw twee V 1's in Z.W. richting waargenomen. Ondertussen is het middag en heeft de familie Bogers zich rond de tafel geschaard voor het middagmaal. Het is ca 12.35 als met een enorme klap in de onmiddellijke nabijheid van de boerderij een V 1 neerstort en ontploft. De gevolgen zijn verschrikkelijk. De hele boerderij is in een klap van de aarde weggevaagd. Een enorme ravage. Overal her en der verspreid ligt huisraad met daar tussen de lichamen van de slachtoffers. Naast vader en moeder Bogers vinden ook hun negen kinderen en de dienstmeid M.P. v.d. Heijkant de dood.

Ook twee Engelse militairen komen om. Waarschijnlijk waren zij op het moment van de inslag op het erf of in een van de schuren bezig met reparatie aan een voertuig. Ooggetuigen hebben gezien dat enkele paters Benedictijnen nog geprobeerd hebben de slachtoffers te bedienen. Ook de in de omgeving staande huizen en boerderijen hadden veel schade aan ramen, deuren en daken.

Door politieagent Van Gageldonk worden de leden van de L.B.D. afd. Oosteind opgetrommeld om mede de stoffelijke resten te verzamelen. Deze worden gebracht naar het St.Jozef gesticht in Oosterhout. Daar identificatie van alle slachtoffers niet mogelijk is, worden de stoffelijke resten tezamen in drie of vier kisten gelegd.

Op dinsdag 20 februari worden de lijkkasten overgebracht met paard en wagen naar onze St.Jan in Oosteind. Daar is dan de uitvaartmis die door kapelaan Van Goethem wordt opgedragen. Onder massale belangstelling en medeleven met de overledenen en familie worden na de mis de overledenen begraven in een massagraf tegen de oostzijde van de kerk. Op de grafzerk staan de namen van de 11 overledenen van de familie Bogers met daaronder de tekst:

Hoe beminden zij elkaar in hun leven. Daarom zijn ze in den dood niet geschonden. We zien elkander weer in den hemel.

De dienstbode M.P. v.d. Heijkant wordt begraven in Oosterhout. De twee militairen van het onderdeel 68 Medium Regiment Royal Horse Artillery, gunner Horace Edward Pearce en gunner Berti Walter Washington werden respectievelijk in Bergen op Zoom. En in Turnhout begraven.

Het is ongetwijfeld de meest tragische gebeurtenis die zich tijdens deze oorlog in Oosteind heeft afgespeeld.

Uit het boekje: Oosteind - Van mobilisatie tot bevrijding, artikel door J.Sibon, augustus 1994.

Uitgave Heemkundegroep Ulendonc Oosteind, oktober 1994.

Winkeltjes / Detailhandel op Oosteind.

Als je als heemkundegroep terug gaat zoeken naar winkels op Oosteind, dan is het verbazend hoeveel winkels er vroeger op Oosteind waren. Op een gegeven moment waren er b.v. wel vijf kruidenierswinkeltjes, hoofdzakelijk wel als bijverdienste. Door het toenemen van de mobiliteit van de mensen, ging men steeds meer naar de stad om boodschappen te doen. Dit is een ontwikkeling die onomkeerbaar is, met als gevolg dat het aantal winkels op Oosteind nu minimaal is.

Een aantal winkels zijn er beschreven in het boekje. :

"Winkeltjes van Oosteind", gedateerd oktober 1997. welk boekje onderstaand wordt weergegeven per de toestand eveneens oktober 1997.

Het is boeiend om te lezen hoe het er vroeger aan toe ging, b.v. alleen al wat vroeger iets kostte.

Herinneringen van een senior.

Wij vroegen de heer P. Michielse wat hij nog wist van de winkels op Oosteind. Voor zover het genoemde heer Michielse bekend is waren er voorheen in Oosteind verschillende winkelbedrijfjes gevestigd. Helaas zijn deze thans bijna alle opgeheven.

Hieronder volgt een overzicht:

Opgeheven winkelbedrijfjes

- Clara Loonen - later gezusters A. en H. Buijck
Kruideniersbedrijf Provincialeweg 54
- H. Fijneman-Lourijzen Provincialeweg 57
Kruideniersbedrijfje en schoenmakerij.
- J. Michielse-Jansen Provincialeweg 64 Graan- en meelhandel annex kruidenierswaren.
- G. Laurijssen-Loonen Provincialeweg 85 Landbouwer, café en kruidenierswinkel,
- J. v.d. Ouweland Provincialeweg 108
Kleermaker en verkoop van stoffen en aanverwante artikelen, zoals garen, naalden enz.
- G. Lodewijks-van Gageldonk Provincialeweg 125
Kruidenierswinkel
- Mevr. C. Horsten-Stam Provincialeweg 139
Beschikte niet over een winkelruimte. Zij ging haar spullen, hoofdzakelijk kruidenierswaren, venten. Ze trok er bijna dagelijks te voet op uit met een grote korf om de arm vol met spullen.
- Mevr. Haarman- van Oyen Provincialeweg 151
Kruidenierswaren, het winkelpand is gesloopt. Daar is nu het terrein van de Stichting Postduivenvervoer Midden- Brabant.
- H. Buiks-Spoor Provincialeweg 213
Kruidenierswaren, tabaksartikelen etc. Het oude winkelpand is gesloopt.
- Fam. Hooijmaajers Hogedijk 70

Kruidenierswaren, tabaksartikelen etc.

- G. v.d. Noort Groenendijk 39 Kruideniersbedrijf.
- St. Franken Groenendijk 40

Kruidenierswaren.

- H. v.d. Put-Broeders Provincialeweg 188
Slager en winkel voor vleeswaren.

•

Nog bestaande winkelbedrijven

- Provincialeweg 49, voorheen broodbakkerij van A. van Etten, vervolgens familie P. v.d. Brand-van Etten en C. v.d. Brand-Sips. Thans aquarium- en siervishandel "De Maanvis".
- Provincialeweg 203, J. v.d. Biggelaar-v.d. Noort, vervolgens M. v.d. Biggelaar-van Dongen en thans Bakkerij J. Polak.
- H. v. Rijen-Jolie Hogedijk 7, sigarenmaker, thans M. v. Strien- van Rijen, kruidenierswaren en tabaksartikelen.

Bakker Knecht Brand
vervoert het brood met de bakfiets
in de achtergrond het woudhuis woont nu Crie Leyten
aan de Hoogedijk van Jelt Blayens

Tekst: P.Michielse.

Levensmiddelenbedrijf M.J.van Strien-van Rijen.

Voorgeschiedenis:

Lambertus Van Rijen, geboren 29 augustus 1905 verloor op de jeugdige leeftijd van zeven jaar bij een tramongeluk zijn rechterbeen. Dankzij een in Rotterdam wonende tante kreeg hij daar een kunstbeen aangemeten. Hij leerde er in Rotterdam ook mee lopen.

Na de lagere school kwam de vraag: "Wat Nu?" Thuis in het transportbedrijf van vader, dat zou niet gaan. Een in Oosterhout wonende oom, die sigarenmaker was, stelde voor om bij hem het vak van sigarenmaker te leren. Na vijf jaar door zijn oom te zijn begeleid, kende hij het vak voldoende en hij begon voor zichzelf.

Thuis aan de Hogedijk 5 (destijds Groenendijk geheten) werd op de zolder een werkplaats ingericht.

Het ging goed met de sigaren. Maar na de oorlog werd het steeds minder. Door de moordende concurrentie van de grote sigarenfabrikanten werd het steeds moeilijker om het hoofd boven water te houden! De inkomsten die nodig waren om het gezin te onderhouden waren niet meer toereikend. Daarom werd besloten om met de verkoop van kruidenierswaren te beginnen. In de voorkamer van het oude huis werd voorzichtig begonnen met de winkel. Een vestigingsvergunning had hij niet. Meerdere malen maakte de politie het hem lastig door te dreigen met een proces-verbaal. Gelukkig door tussenkomst van een bevriende ambtenaar van de gemeente Oosterhout lukte het om ontheffing te krijgen. De ontheffing kreeg hij op 13 januari

1963 en was geldig zolang als hijzelf de beheerder of als bedrijfsleider van de onderneming optrad. Al gauw groeide de klantenkring. De zaak ging goed.

Wettelijke Britus van Oelen met Span van Rijen
getrouwd met Robert van Oelen, zoon van de
vader van de trouwde van Oelen

Intussen had zijn dochter Sjan, Rinus van Strien leren kennen. Rinus zat ook in het kruideniersvak. Het was daarom niet verwonderlijk, dat toen Rinus en Sjan op 14 juni 1968 elkaar het jawoord gaven, Rinus de zaak van schoonvader over ging nemen. Rinus voortvarend en werklustig als altijd bouwde de zaak verder uit.

's Maandags ging hij bij de klanten langs om zelf de boodschappen op te nemen. De te volgen route was: s'-Gravenmoer - Dongen-Vaart en Dongen. Zelfs een goede klant, de familie Doris Dankers uit De Moer hoorde er bij. Vervolgens werden de boodschappen dan op dinsdag netjes thuis bezorgd. 's Woensdags werden de boodschappen opgenomen in Oosteind en Oosterhout. Deze werden weer op donderdag bezorgd. Het bezorgen gebeurde met de auto!

Op zaterdag was Rinus de hele dag thuis om in de winkel mee te helpen. Het gebeurde nogal eens dat er op zaterdagmiddag nog gebeld werd omdat men iets was vergeten, of door bezoek in het weekend wat extra's in huis wilde hebben. Dit werd dan 's avonds nog bezorgd!

Doordat overal in den lande de winkelwagen zijn intrede deed, begon ook Rinus op 11 oktober 1972 de klanten thuis te bezoeken met de winkelwagen. Om de wagen te mogen sturen was een groot rijbewijs nodig. Dit moest Rinus nog zien te halen. De politie wilde nog al eens controleren. Maar gelukkig werd Rinus dikwijls gewaarschuwd door klanten, o.a. Henk van Nunen. Gauw werd dan een andere rijrichting gekozen en zo de controle omzeild. De broer van Rinus, Toon van Strien heeft voor Rinus nog \pm 3 jaar de wagen

gereden. Maar helaas ook hieraan kwam een eind. In 1977 loonde het niet meer om met de wagen te rijden. De supermarkten waren de schuldigen. Door het bezit van eigen auto en de lokkende koopjes gingen verschillende klanten hun weg naar de supermarkt.

Maar gelukkig bleven vele trouwe klanten bij Rinus. Opnieuw begon Rinus, net als vroeger, weer de boodschappenlijsten op te halen, om vervolgens de andere dag de boodschappen thuis te bezorgen. Naast de kruidenierswaren is er nu ook nog een depot van de Kolibri, een kwaliteits stomerij.

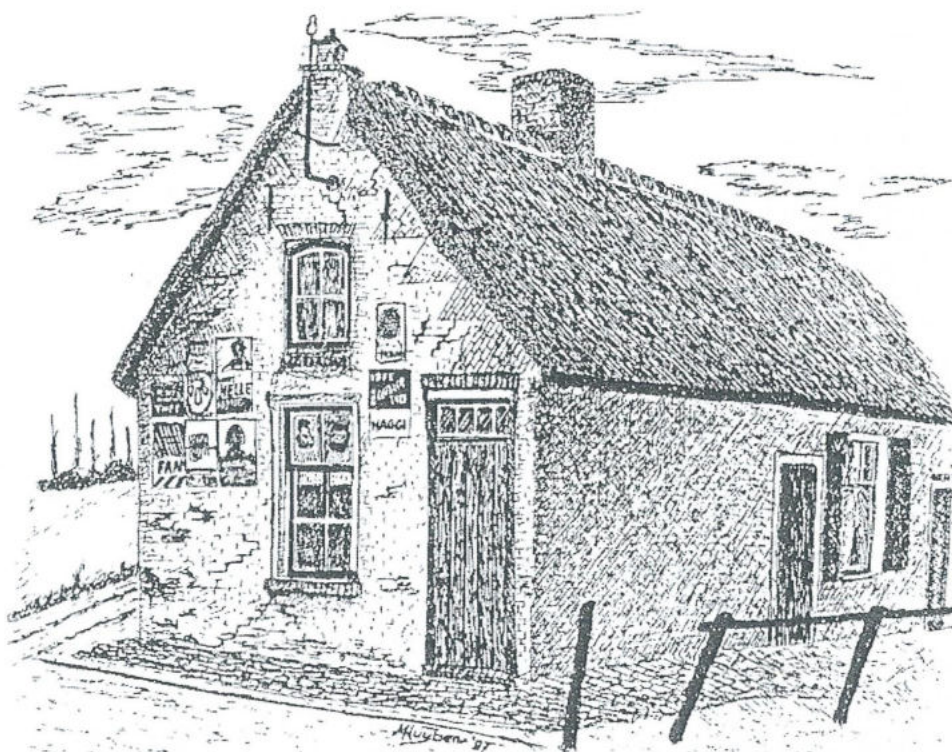
Na 29 jaar zelfstandig kruidenier te zijn geweest, hoopt Rinus nog enkele jaren door te mogen gaan.

Tekst: Bert Sibon.

Het winkeltje van de Familie Buiks-Spoor.

Tussen de boerderij Groenendijk 2 (W. den Boer) en Provincialeweg 215, rechts naast het pad (vroeger sticht) naar Provincialeweg 215, heeft vroeger ook een heel klein kruidenierswinkeltje gestaan. Over dat winkeltje gaat dit verhaal.

Eerst iets over de eigenaren c.q. bewoners. Rond 1891 trouwde Drik Buiks met Daad Spoor. Drik Buiks kwam van oorsprong uit Gilze en was al vanaf zijn 3-de jaar wees. Hij is grootgebracht bij twee ongetrouwde ooms in Raamsdonk. Hier was Daad Spoor werkster, die overigens op Oosteind was geboren en woonde. Het toeval wilde dat Drik en Daad verliefd werden en later trouwden in 1891. De bekende generaal Spoor was een voile neef van Daad. De ooms waar Drik was grootgebracht waren niet onbemiddeld, en hebben het bewuste pandje voor Drik en Daad gekocht voor f 600,-. Als huwelijks uitzet kregen ze ook nog een geit, een big en f 10,-

*De winkel van H. Buiks-Spoor, Provincialeweg 2
tussen 1945 - 1950*

Drik Buiks, die een boerenzoon was, werkte bij het Waterschap en omdat de tijden slecht waren, was het nodig dat zijn vrouw er ook wat bijverdiende. Daarom is ze in 1910 begonnen met het kruidenierswinkeltje. In het begin alleen rookartikelen en snoep later alle kruidenierswaren, volgens het spreekwoord; zij verkocht alles wat de duvel en z'n ouwe moer verkochten. Ondanks dat Daad analfabeet was, wist ze dit winkeltje goed te runnen. Drik en Daad kregen samen 9 kinderen. In volgorde van leeftijd waren dat: Janus (is naar Groningen vertrokken), Edel, Jan, Jana, Emma (die Rees genoemd werd), Lies (die getrouwd is met Kees Jansen van de Groenendijk, wiens zoon Piet uit Roosendaal mij zoveel informatie gegeven heeft), vervolgens Martina, Bart en Felix. Felix was marktkoopman in textiel en heeft nog gewoond in het huisje naast Provincialeweg 67 en voor Provincialeweg 73. Felix was getrouwd met To Smits en ze waren de ouders van de vrouw van Kees Schaffelaars (de huidige instructeur van de drumband). Het hele winkeltje was maar een huiskamer groot. De bedsteden werden naast het slapen ook gebruikt als magazijn. Van alles werd er verkocht, snoep, rookartikelen, soda, groene zeep, sunlicht zeep, uierzalf en eetartikelen. Een leuke anekdote werd verteld, er werd jonge kaas ingekocht en voordat hij op was, was het oude kaas. De meeste artikelen werden uitgewogen verkocht en in een buil gedaan, dat is een papieren zak. De klanten werden op hun wenken bediend. Zo wilden Kees Pijp, Gerrit Snijer en Bart van Strien alleen pruimtabak van de Firma Fick uit Oosterhout. Een builtje tabak koste 3 cent, de goedkoopste sigaretten 7 1/2 cent en de duurste de Chesterfield 35 cent per 10

stuks, soda 8 cent, suiker 20 cent en groene zeep 8 cent per kilo. De margarine was 11 cent per pakje. De vis, paling en louw, die Drik in de polder ving werd ook in de winkel verkocht. Snoep, b.v. een brok kon je per stuk kopen voor 2 cent en een kwatta koste 5 cent. Het assortiment koekjes bestond uit frou-frou en lange vingers. De peperkoek van de Firma de Hoogh uit Oosterhout was alleen maar goed genoeg. De toeleveranciers waren Ben Vermeer uit Dongen en Janus (Domes uit Oos-terhout).

Er waren toen die tijd nogal wat kleine kruidenierswinkeltjes op Oosteind, zodat de concurrentie groot was. Drik Buiks stond bekend als een hard werkende, goud eerlijke man, die in het weekend graag een borreltje had. Met zijn loon van f 3,- per dag en de nering uit het winkeltje, gerund door zijn vrouw, hebben ze hun gezin van 9 kinderen kunnen geven wat in die tijd noodzakelijk was. Op 19 maart 1940 is Daad Buiks-Spoor gestorven. Een bijzonderheid hierbij was dat dit enkele dagen voor Pasen

was, en vanaf 3 dagen voor Pasen mochten en geen lijken in de kerk komen, zo werd ze op Paaszaterdag begraven en op 2-de Paasdag werd de uitvaartmis gehouden. Na haar overlijden heeft Drik het winkeltje maar heel korte tijd voortgezet. De voorraad heeft hij aan de Duitsers verkocht en in 1942 heeft hij het pand voor f 1900,- verkocht aan Marijn Lodewijks. Later heeft Doris Vissers het nog in eigendom gehad om te verhuren. Wanneer het precies gesloopt is niet bekend. Op de foto staat Daad Spoor en dochter Emma, die getrouwd is met ene Damen.

*Tekst: Kees Gabriels
informatiebronnen*

Piet Jansen, Roosendaal en Kees Schaffelaars Gilze-Rijen

Slagerij van der Put.

Op 12 juli 1917 trouwden in Oosterhout Hubertus Johannes van der Put (geboren te Dongen) en Maria Elisabeth Lucia Broeders (geboren te Oosterhout). Ze begonnen een slagerij aan de Provincialeweg 203, waar later Bakker v.d. Biggelaar kwam en waar nu gebakken wordt door Bakker Polak. In 1918 zijn ze aan de andere kant van de Provincialeweg, op nummer 188, zaken gaan doen met hun slagerij annex café met weegbrug.

Het was hard werken voor het grote gezin - negen kinderen - eerst vijf zoons en nadien nog vier dochters. Personeel, zoals een dienstbode en een slagersknecht, waren dan ook hard nodig. Er werd aan huis geslacht, zowel koeien als varkens. Gedeeltelijk werd het vlees in de winkel verkocht; tevens werden bestellingen bij veel klanten o.a. in Dongen en Oosterhout thuis bezorgd. Dat was zeer arbeidsintensief.

De huisslachtingen van de varkens was een hoofdstuk apart, dat ging volgens afspraak en zo ook het klaarmaken voor de inmaak, worst maken etc. Hoogtepunt was altijd de "Paastijd" met het slachten van de "Paaskoe" en het maken van de "Paasetalage". Veel bekijks was er dan en als gevolg ook veel aanloop voor een kopje koffie. Dat was een drukke maar ook gezellige tijd.

De oorlogsperiode 1940 – 1945 was moeilijk met de nodige spanningen i.v.m. het onderduiken van de zoons. De zaak moest met behulp van tijdelijk personeel worden voortgezet. Jarenlang werden er koeien geslacht voor slagers in de omtrek. De geslachte koeien werden verdeeld door de PTC-commissie door de betreffende slagers. Naast de werkzaamheden in de slagerij was er nog de Harmonie. Onder voorzitterschap van H.J. van der Put zijn diverse festiviteiten georganiseerd, zoals

muziekconcuransen (muziekfestivals voor diverse fanfarekorpsen).

Tot eind 1953 zijn ze in de zaak gebleven. Ze zijn toen met de vier dochters in Oosterhout gaan wonen. Toen trouwde Jo van der Put met Corrie Huijben uit Oosterhout en dit paar zette de zaak voort. Ze kregen vijf kinderen, drie jongens en twee meisjes. Maar al gauw kwamen er de diepsvriescasten, en wat later gingen ook de supermarkten met vers vlees concurreren. De slagerij is in 1969 verkocht en verbouwd tot twee woonhuizen. Jo en Corrie zijn toen een goed lopende zaak in Tilburg gestart. Momenteel genieten ze van een welverdiende rust in Goirle.

Moeder Van der Put is in 1961 overleden op 69 jarige leeftijd en vader Van der Put is gestorven toen hij 97 jaar was in 1986.

Overzicht van het pand Provincialeweg 188, vanaf 1832:

In ca. 1832 was het perceel, waarop het huidige pand Provincialeweg 188 is gebouwd, gelegen in sectie F en daarin bekend onder nr. 554. In de reconstructie van de aanwijzende tafel op de leggers van het kadaster verwijst sectienummer F. 554 naar:

- art. 831/2 :een huis en erf, groot 02 roeden en 34 ellen,

(De Schell.)eigenaar Adrianus Cornelis van den Noort, koopman te Oosteind. het gaat naar:

- art. 2139/4 :huis en erf, 02 r. en 34 e., eigenaar de erven

(De Schell.)Adrianus Cornelis van den Noort, wonende te Oosterhout en Teteringen. Gaat naar:

- art. 2514/2 :huis en erf, 02 r. en 34 e., eigenaar Adriaan

(De Schell.)Cornelis van den Noort, schipper, wonende te Oosterhout. In 1858 volgt bijbouw en gaat naar:

- art. 2514/11 :huis, pakhuis en erf, 03 r. en 04 e., eigenaar

(De Schell.)als voren. In 1886 volgt verkoop en gaat naar:

- art. 5678/1 :huis, pakhuis en erf, 03 r. en 04 e., eigenaar Petrus Marinuszn.

Gouverneur, broodbakker te Hoeven.

In 1888 vraagt Corn. Adriaan v.d. Noort vergunning voor het oprichten van een bakkerij op Provincialeweg 188.

De vergunning wordt verleend op 23 maart 1888.

Op 24 april 1908 verzoekt C.J.A. Sterk overschrijving van de vergunning die in 1888 verleend is aan C.A. v.d. Noort.

In 1918 begint Hubertus Johannes v.d. Put een slagerij in de voormalige bakkerij van C.A. van den Noort Provincialeweg 188.

Tekst: A. Luykx - Bastiaansen.

Bakkerij van den Biggelaar.

Een korte geschiedenis over de voorgeschiedenis van het perceel v/d Biggelaar - v/d Noort. In ca. 1832 was het perceel, waarop het huidige pand Provincialeweg 203 is gebouwd "Sectie F nr 422 onder de leggers van het kadaster "Broekkant" te Oosteind".

In 1832 volgt verkoop en gaat naar:

- art 560/68 Huis en erf 06 r en 80 ellen eigenaar Jonas Hertog de Jong, koopman wonend te Oosterhout van Joodse afkomst.
- art 2535/4 .Dit huis en erf eigenares Kaatje Emanuel van Gelderen, weduwe van Jonas Hertog de Jong, winkelierster wonende te Oosterhout van Joodse afkomst. Op 3 februari 1854 volgt verkoop en gaat
- art 2119/15 Huis en erf 06 r en 80 ellen naar eigenaar Johannes Buijs, landbouwer wonende te Oosterhout.

Op 14 januari 1856 volgt weer verkoop

- art 2514/7 en eigenaar Adriaan Corneiissen van de Noort, schipper te Oosteind gem. Oosterhout.

In 1874 exploitatie vrijdom en gaat naar dezelfde eigenaar.

In 1876 worden op het hele perceel vier nieuwe huisjes gebouwd, waarvan de eigenaar Adriaan Cornelissen van den Noort, van beroep schipper en wonend te Oosterhout. In 1886 wordt ene Jacobus, Antonies zoon, Buijs te Hoeven eigenaar.

In 1897 verkoopt Buijs de vier huisjes aan Cornells, Adriaans zoon, van den Noort, van beroep herbergier en wonende te Oosterhout.

In 1905, -de huisjes zijn nog maar 26 jaar geleden gebouwd- en op dezelfde plek, sectie F 1397 worden huis, schuur en tuin gesticht. In

1929 gaat het eigendom over op Antonius Petrus Gilles, geboren 24-6-1882 te Alphen en Riel, zonder beroep en wonende te Oosterhout Hoogstraat A 167. Hij was gehuwd met Johanna Maria Cornelia van de Noort, geboren 8-12-1877 te Oosterhout. Weer later worden achtereenvolgens eigenares Johanna van de Noort en Johanna Maria, dochter van Cornelis van den Noort,

Als men dit alles overziet zijn er heel wat aktes gesloten en beschreven van de verkopen. Vanaf 1811 is het door Napoleon verplicht gesteld dit alles via notarissen vast te leggen.

Reeds in 1612 komen in Oosterhout al beschrijvingen voor, van verkoop of aankoop van huizen en landerijen in aktes beschreven bij notarissen. Zelfs rond het jaar 1442 was er gelegenheid dergelijke aktes bij schepenen en banken dit op papier vast te leggen. Veel transakties hier omschreven gaat over Familie van de Noort, dus naaste familie van Johannes v/d Biggelaar- v/d Noort. Adriaan Jan geboren te Oosteind 9-2-1795, heeft van 1816 tot 1877 een dagboek bij gehouden, erg interessant.

Pratijskorneliss met weegbrug
eerste bakkerij van v/d. Biggelaar
het pand stond tegenover huidige bakkerij Polak

Johannes v/d Biggelaar geboren 8-9-1886 te Fijnaart trad in het huwelijk met Anna van den Noort, geboren te Oosteind augustus 1882. Tot in 1909 begon hij in een bakkerij om Oosteind van brood te voorzien in het voor ons bekende pand "slagerij Van der Put". Hierin bevond zich de bakkerij met winkel, café annex tramstation met weegbrug, dus een zeer druk zaakje.

Maar in 1909 liet Johannes van den Biggelaar hier tegenover de bakkerij bouwen. Dus waar momenteel Jan Polak zijn bakkersberoep uitoefent.

In dit nieuwe pand was het toch wat gemakkelijker werken. Maar het bakkervak was toen nog geheel handwerk. Pas later kwamen de elektrische kneedmachines. Al het deeg om brood te bakken werd nog met de hand gekneet. Met hoogfeestdagen waren er krentenmik, cadetten en eierkoeken te verkrijgen. Verder was het tarwe- en roggebrood. Het meel werd door Guus van Gorp bezorgd. En een paar vaste klanten brachten melk van hun boerderij. De oven werd toen nog met hout gestookt: "mustert". Dat ging hij zelf halen in de Duiventoren en binden tot mustert. Het houtskool wat in de oven achterbleef na het bakken, werd verkocht aan de nonnen, die vulden er hun stoofstenen mee van de stoven. Die werden gebruikt tijdens de kerkdiensten, de bakker kreeg een kist sigaren. In de oven konden 100 "tweeponders broden" in.

Het gezin Van den Biggelaar- van den Noort bestond uit drie zoons en een dochter. De dochter is al op 13 jarige leeftijd gestorven in mei 1936. Toen Rinus 7 jaar was werd hij als hulp ingeschakeld, wat te helpen in de bakkerij. Dat deed hij best graag. Het vak lag hem wel. Na de lagere school volgde hij de bakkersschool in Tilburg. Die lessen werden toen zelfs op zondag gegeven. Zo leerde Rinus al heel jong de fijne kneepjes van het vak. Het brood werd met een paard bespannen kar thuisgebracht, het verkeer was toen minimaal. Ook in

Oosteind hadden bijna alle boeren zelf een bakkersoven, dus bakten ze zelf. Wel kon hij er eens broodjes en eierkoeken leveren. Maar de bakker was genoodzaakt de route groter te maken, dus naar Oosterhout en nog wat klantjes in Dongen werven. Het brood was toen heel goed, dus kwamen de klanten vanzelf.

Na vaders dood, in 1942, zette Rinus als 14 jarige, samen met zijn oudere broer Kees het familie bedrijf voort. Om 6 uur 's morgens was het brood gebakken. Ze kochten een ander paard, vanwege een klein ongeval. Maar deze liet zich in de wei moeilijk vangen. Dat was erg lastig en kostte veel tijd. Paard en kar werden aan Janus Bogers verkocht. Die ging er toen mee melken. Rinus en Cees kochten een flinke bakfiets om het brood te bezorgen. Het graan dat niet bij de C.C.D. was opgegeven, de boeren noemden dat zwart graan, kwam bij Guusje van Gorp terecht om gemalen te worden. En de bakker zorgde dat het meel weer brood werd. Zo was er in de tweede wereldoorlog meer te verdienen, ook de boeren hadden meer inkomen. De keukens werden verbouwd en de bakovens verdwenen dan. Onze bakker merkte wel dat het flinke eters waren nu hij voor brood moest zorgen. In de oorlog 1940-1945 was alles op de bon dus ook brood, maar in een dorp viel dat wel mee.

In 1953 trouwde Rinus met Adri van Dongen uit Geertruidenberg, er werden drie dochters en een zoon geboren. Als de kinderen van de lagere school vrij waren moesten ze wel eens mee helpen, dan kregen ze ook een bakkersmuts op waar ze amper onder door konden kijken. Op een bakkerij was er heel veel werk, ook al waren er nu ovens die op olie of elektrisch verwarmd werden, en moderne kneedmachines. Maar onder de barometer hangt een opvallende tekst, bij Vader! Zeker hebben zijn kinderen die al dikwijls gelezen:

*Wie dagelijks vlijtig is als een bij kracht heeft als een stier
werkt gelijk een paard
en 's avonds zo moe is als een hond
die moet maar eens naar de dierenarts gaan
het zou kunnen dat hij een ezel is.*

Waarschijnlijk kwamen ze daardoor vlugger dan vader achter de strekking van deze zo opvallende tekst! Ze gingen allen studeren. Als je al 40 jaar lang op het dorp brood hebt rond gebracht, ben je niet alleen "de bakker", maar een van de hunnen, alles werd je verteld. Immers je deelde lief en leed met je klanten. Het ging allemaal zo gemoedelijk.

Adrie en Rinus rentenieren nu, in hun mooie nieuwe huis, waar de knop van de voordeur een "deegrol" is. Hij heeft nog steeds liefde voor zijn vak, gaat nog weleens naar beurzen en vergaderingen met zijn vakgenoten en collega's. In het kerkkoor is Rinus een zeer goede zanger. Over de gregoriaanse kerkzang is hij dan ook zeer consequent.

Als blijk van waardering werd hem door Pastoor T. Gerritsen de gouden medaille uitgereikt.

Hier volgt de tekst van de Oorkonde:

*Ned. Gregorius vereniging
Oorkonde behorende bij de medaille
in het goud
Toegekend aan Marinus
Johannes Jacobus
van de Biggelaar
Die zich gedurende 40 jaar
heeft ingezet voor de kerkmuziek,*

Oosteind 22 nov. 1996

Laat ons hopen dat we nog 'n tijd van zijn mooie stem als kerkzanger kunnen genieten.

Voor jou, Rinus met Adrie, kinderen en kleinkinderen, geniet van je verdiende rust, nog vele gezonde jaren.

Tekst: J.Schoenmakers-Oomen, Bron: Archief Oosterhout.

De winkel van Graat Lodewijks op Oosteind

Mijn vader en moeder zijn in de winkel begonnen en wel op Dongen-Vaart. Daar namen ze de winkel over van de fam. Kuppens. Hier zijn ze gebleven tot 1934. Toen hebben ze een huis met winkel gebouwd op de Provincialeweg 125 in Oosteind. De toenmalige buurman Van Bree, was de aannemer.

Ze verkochten van alles; kruidenierswaren, tabak en textiel.

Graart, zo werd mijn vader genoemd, ging eerst de bestellingen opnemen. De boodschappen werden dan klaargemaakt en ingepakt. Vervolgens werden dan alle boodschappen in de mand op de transportfiets bezorgd. Moeder hielp overdag in de winkel de klanten.'s Avonds werden door haar de rekeningen geschreven, wij noemden dat de "briefkes".

Vader bezorgde op Oosteind, Dongen, Dongen-Vaart en Oosterhout. Er was altijd een vaste dag dat de vertegenwoordigers kwamen, dat was op dinsdag en dan werden de boodschappen op donderdag bezorgd. Toen wij kinderen waren kwam de heer Van Beek uit Oosterhout zelf de bestellingen opnemen, dit was voor 1940. Wij kregen dan, na netjes een hand te hebben gegeven, een reep chocolade.

Tot ongeveer 1944 werden de bestellingen van de heer Van Beek met paard en wagen bezorgd, hierna moesten wij het een poosje zelf ophalen bij Van Beek of De Fick of bij Oomen. Met de duwkar van leerlooier Antoon Driesen gingen we dan te voet naar Oosterhout.

Tijdens de oorlog was alles op de bon, wij en kinderen uit de "buurt" hielpen dan mee om de bonnen te plakken. Als er dan iemand de deur opendeed vlogen de bonnen in het rond.

Alles moest toen nog worden afgewogen, zelfs de jam zat in houten kistjes en de suiker zat in balen van 100 kg. Ook zout, soda, rijst, bonen en spliterwten moesten worden afgewogen. Zelfs koekjes, snoepjes en bonbons werden afgewogen. De koffiebonen moesten door ons, met behulp van een grote koffiemolen, zelf worden gemalen.

Na de oorlog kwam de firma De Jong uit Raamsdonksveer voor de bestellingen. Die hadden toen een vrachtwagen met een gasgenerator. Was er iets vergeten dan moesten wij op de fiets naar Raamsdonksveer om dit te gaan halen.

Op zaterdag moesten we altijd de winkel schoonmaken en de vloer schuren. Ook op zondagochtend zijn we lange tijd open geweest, maar dat is toen in de loop van de tijd veranderd.

Tijdens de kermis op Oosteind werd er extra bier en limonade verkocht. Dan werden we geholpen door Toontje van Strien. Ook in de winkel hielp hij vaak mee en soms deed hij de bezorgingen. Hoe hij bezorgde weet ik niet meer, maar wij hadden toen nog geen auto.

Met St. Nicolaas werd de voorkamer uitgeruimd en vol gezet met suikergoed en chocoladefiguren. Dan kwam St. Nicolaas, dit was Gerard Rombouts, in de winkel. De moeders kwamen met hun kinderen, er was dan voor alle kinderen een surprise. Dit was altijd erg druk en spannend maar ook heel gezellig.

Zo gauw ik van school af kwam moest ik gaan werken in de winkel, mee helpen met bestellingen rond brengen, klantenboekjes ophalen, de winkelvloer schuren, ramen zemen, stoffen en de buitenboel harken. Vader deed alles met de fiets, hij ging ook de polder in naar

Graart Lodewijks met zijn vrouw in de winkel prov. weg 125

Leen van Dongen en Quist. Er was daar geen verhard fietspad, dus in de winter was dat niet altijd even makkelijk. Ook kwamen zij zelf in de winkel, maar nooit op zondag. Ze gingen dan trouw op de fiets naar de kerk in Oosterhout.

Er kwamen regelmatig vertegenwoordigers van allerlei merken bv: Bleuband, Taminiau, Douwe Egberts, Persil enz. Zij kwamen vaak om een nieuw product te promoten, in die tijd was er geen TV, dus het werd op deze manier gedaan.

Ook waren wij in een organisatie "De T.I.P.", Tot leders Profijt. Er werden daarna folders uitgegeven, die Cees van Strien iedere twee weken moest bezorgen.

Als de winkel gesloten was, kwamen de mensen gewoon achterom en dan werden zij alsnog geholpen. Ook op zondag kwamen vaak jongelui om shag of sigaretten te kopen en dan werd er meestal ook nog een bakske koffie gedronken, wat het altijd gezellig maakte.

Veelvuldig werden er door de weeks boodschappen gehaald die opgeschreven werden. Op zaterdag werden die dan afgerekend.

In die tijd was er dus volop tijd voor een praatje.

Na verloop van tijd heb ik mijn vakdiploma's gehaald o.a. middenstandsdiploma. Dit gebeurde bij Van Pelt op Oosteind. We waren met een hele groep; Anton van Dongen, Maria Fijneman, Elize Driesen, Trees van de Put, Anneke Verbunt en Piet Rombouts. Hierna ben ik naar Tilburg gegaan voor mijn vakdiploma Kruidenierswaren en Tabak. Dat was dan 's avonds met de bus naar Tilburg. Vader heeft tot zijn 68ste jaar gewerkt en is toen in 1971 gesaneerd.

Tekst: Nel Lodewijks.

Het Postkantoor.

In de Eerste Wereldoorlog van 1914-1918 moest Gerardus Loonen uit Oosterhout zijn schoenmakersvak opgeven. Met beide handen greep hij de kans aan om postmeester te worden in Oosteind. Daarom liet hij op de Provincialeweg 113 in Oosteind een huis bouwen. Samen met zijn vrouw, Johanna Loonen-de Bruijn en hun drie oudste kinderen kwamen ze in 1917 op Oosteind wonen. De twee jongste kinderen Huub en Jo zouden hier geboren worden.

Huub werd pater bij de Kapucijnen en Dina trad in bij de zusters van Bethanië. Zoon Kees sneuvelde in de Tweede Wereldoorlog. Dochter Corrie bleef in het ouderlijk huis. Jo trouwde.

In de voorkamer van dat huis werd een postkantoor ingericht, compleet met een wachtkamer en een telefooncel met dubbele deuren. In het kantoor van de postmeester stond aan de buitenmuur een paneel vol pluggen en knoppen. Van daaruit was Oosteind met de rest van de wereld verbonden. Deze ruimtes verhuurde de Familie Loonen aan de P.T.T.. Van de eerste 7 abonnees weet juffrouw Corrie van 87 jaar zich de leerlooiers De Jong, Driesen en De Wit en garage Bossers nog te herinneren. Van 8 uur 's morgens tot 9 uur 's avonds kon er gebeld worden. De Oosterhoutse telefooncentrale nam de nachtdienst over.

De postmeester was niet alleen in het kantoor actief. Het behoorde ook tot zijn taak om in een gedeelte van Oosteind de post te bezorgen. Ook toen werd er flink bezuinigd, want hij moest een steeds groter gebied gaan voorzien. Als de postmeester postbode was, namen de andere gezinsleden zijn kantoortak over. Om dit beroep naar eer en geweten te mogen uitoefenen hadden zowel de vrouw des huizes als de vijf

nakomelingen een eed afgelegd. Het was hen verboden over postzaken te praten. Het postzegels verkopen, het stempelen, het innen van cheques, telefoon aanvragen doorverbinden, enz., het hoorde allemaal bij de P.T.T.-taak van de Familie Loonen. In 1944 stierf de postmeester op 62-jarige leeftijd. Zijn vrouw en kinderen zetten zijn taak nog enige tijd voort. De dames Loonen vonden een opvolgster in de persoon van de vrouw van de koster mevrouw Stien Michielse-Jacobs.

Het eerste postkantoor van Oosteind werd helemaal omgebouwd tot woonhuis. De postkantoor ingang werd vervangen door een raam. De balie ging eruit en de achterkamer kreeg er een voorkamer bij. In een eerder stadium was er al een woonkeuken, bijkeuken en serre aangebouwd. Al 44 jaar lang staat er op Provincialeweg 113 een apart, speels woonhuis.

Het Poststation

Mevrouw Stien Michielse-Jacobs runde vanaf 1946 een dorpswinkeltje. Het stond op Provincialeweg 83 naast café De Beurs. In die tijd hoefde je daarvoor niet gediplomeerd te zijn. Ze verkocht kroontjespennen, schriften, gummen, kortom alle schoolspullen. Ook van huishoudelijke artikelen zoals borstels, zinken emmers, ATA, enz kon ze Oosteind voorzien. Als vrouw van de koster ontbraken er geen Mariabeeldjes,

waxinelichtjes, rozenkransen en veel aanverwante artikelen.

De school behoeften betrok Stien van de winkel Vermijs uit Oosterhout. Het andere kocht ze in bij grossiers.

In 1953 schakelde ze resoluut over op het P.T.T.-agentschap. Op 19 maart werd haar zoon Frans geboren en 14 dagen later stond ze achter de balie van het nieuwe postagentschap. Vanuit de praktijk leerde ze het vak. Een P.T.T.-leraar bracht haar ter plekke alle lokethandelingen bij. Stien perfectioneerde dit met het volgen van allerlei cursussen. Pensioenen uitkeren, spaargeld innen, belastinggeld in ontvangst nemen. En elk telefoongesprek registreren dat op het kantoor aangevraagd werd - ook al ging het nu automatisch - hoorde bij haar taak. Voor het hele pakket servicehandelingen dat een groot postkantoor te bieden heeft kon de Oosteindse

mens in z'n eigen dorp terecht.

In het dorpswinkeltje met kant-en-klaar artikelen hoefde ze niet te wegen. Nu prijken er een pakketweger en een brievenweger op de balie.

Ieder jaar werden de gewichten en de weegschalen daarvoor geijkt. Het kon ook gebeuren dat er tussentijds controle gepleegd werd.

Onaangekondigd verschenen er ambtenaren van de controledienst die alle girobiljetten van 1 cent en de postzegels natelden. Ook de kas werd tot op 1 cent uitgeplozen.

Drie en twintig jaar lang heeft Stien Michielse-Jacobs Oosteind op z'n postwensen bediend. De grotere kinderen stonden moeder terzijde. Vader Jan, de koster, was of in de kerk of voor verzekering op pad. Diverse operaties aan de polsen leidden er toe dat Stien het werk, wat ze zo graag deed, moest stop zetten. De 7 jongens die allemaal studeerden konden haar niet opvolgen. Een poosje is er nog een vervanger geweest.

Ergens in 1976 ging de laatste klant door de deur van het eerste poststation in Oosteind.

Het Rijdend Postkantoor.

Van 1976 tot 1994 verscheen er elke werkdag een half uur lang een rijdend postkantoor op het kerkplein.

Het 2de Poststation.

Sinds mei 1994 kreeg benzinstation Bossers op de Provincialeweg 98 er een poststation bij. Voor niet minder dan 16 handelingen kan de Oosteindse mens er terecht. Van het uitbetalen met de pincode tot het uitschrijven van visaktes levert dit poststation service op maat. Qua openingstijden klopt "Bossers poststation" zijn drie voorgangers. Het is van half zeven in de ochtend tot acht uur in de avond geopend.

Tekst: Nico Wieme.

De Kleermakerij van Johannes van den Ouweland.

Johannes van den Ouweland werd geboren te Oosterhout op 28 februari 1870.

Op 24-jarige leeftijd trouwt Johannes van den Ouweland met de 27-jarige Maria Anna van Hulten. Zij was weduwe van Albert van de Pennen.

Maria Anna van Hulten werd geboren op 27 juni 1867 te Drunen.

Na hun huwelijk vestigden zij zich op Oosteind en wel aan de Provincialeweg 69. Dit huisje, nu eigendom van de familie A.C.M. Oomen, staat er nog steeds en wordt gebruikt als bergruimte.

Na zes jaar hier gewoond en gewerkt te hebben, koopt Johannes van den Ouweland in 1900 het huis aan de Provincialeweg 108. Dit huis was van Arnoldus Timmermans, die leerlooier van beroep was en woonde aan de Provincialeweg 126. Nu is hier het Magazijn van het Platteland gevestigd van Jan van Dongen.

Na de intrek van de Familie van den Ouweland in het huis aan de Provincialeweg 108 begon de vrouw van Johannes vrijwel meteen een winkeltje in kleine huishoudelijke artikelen. Ook werden er stopgaren en naalden verkocht.

Daar er naast het pand een steeg liep (tegenwoordig Brouwerijstraat) kreeg deze al gauw de naam Winkelsteeg!

In het gezin Van den Ouweland werden vijf kinderen geboren:

1. Josephus A.	geboren	14-02-1894	gestorven	23-09-1981;
2. Albertus	geboren	1895	gestorven	1938;
3. Maria A	geboren	03-04-1896	gestorven	10-12-1968;
4. Johannes P	geboren	14-03-1879	gestorven	19-04-1968'
5. Adrianus C	geboren	03-04-1903	gestorven	08-10-1971

De drie zonen: Albertus, Johannes Petrus en Adrianus C. volgden hun vader en werden kleermaker. Het vak leerden zij natuurlijk thuis. Albertus begon zelfstandig in Raamsdonk en vestigde zich later in Eindhoven. Johannes en Adrianus bleven met vader samen thuis werken tot 1945.

In dat jaar stopte Johannes senior. Adrianus ging na de opheffing naar Dongen en vestigde zich daar in de Kerkstraat als kleermaker. Johannes junior ging daarna verder aan de Provincialeweg 47.

Dit is het witte huisje naast de "Maanvis". Hier werkte hij tot 1952. Van 1952 tot 1954 woonde en werkte hij vervolgens aan de Provincialeweg 35.

In 1954 verhuisde men opnieuw. Nu ging men naar de Provincialeweg 104A. Hier had de Gemeente vier nieuwe huizen laten bouwen, 104 - 104A - 104B en 104C. Tot 1965 bleef Johannes jr. hier werken als kleermaker.

In januari 1966 verhuisde de familie naar Oosterheem en Oosterhout. Wegens zijn gezondheid en steeds verminderen van het werk, ging hij de laatste drie jaar bij de WAVA in Oosterhout werken.

Op 19 april 1968 overleed Johannes jr. op de leeftijd van 72 jaar. En daarmee kwam er ook een einde aan het kleermakersbestaan van de familie Van den Ouweland in Oosteind.

Tekst: J. Sibon

Het winkeltje van Fijneman.

In dit oude huisje kwamen tussen 3 februari 1893, toen zoon Jan geboren werd in Dongen, en 25 juni 1894, toen dochter Sjo geboren werd in Oosteind, wonen Hendrik Fijneman (geboren in Dongen op 4 augustus 1858). Hij was op 8 november 1888 getrouwd met Marie Lourijsen, dochter van Frans Lourijsen en J. Huiben, geboren op 25 januari 1857 te Oosteind. De eerste drie kinderen, Janus, Frans en Jan, zijn nl. in Dongen geboren; Sjo, Steven en Pietje op Oosteind.

Vader Hendrik was schoenmaker, maar in dit oude huisje hadden ze als nevenactiviteit een kruidenierswinkeltje. Dit werk werd voornamelijk gedaan door moeder Marie, later geholpen door Sjo. Niet bekend is, of Hendrik Fijneman met dit winkeltje begonnen is,

Foto schoenfabriek Fijneman prov weg 59
Aan de weg woonhuis met kruidenierswinkeltje
Vint. Adr. Maas, Jan Fijneman, Hendrik Siemons, Steef Fijneman, Piet Siemons
Louis Michielse, Petronella Siemons, Johanna Fijneman, Marie Siemons
Antonia Buijx en Marie Fijneman/Lourijsen. Foto uit 1918

of dat het al een winkeltje was, toen zij daar vanuit Dongen kwamen wonen. Ergens tussen 1915 en 1920 is tegen dit oude huisje de nieuwbouw van Provincialeweg 59 gezet. Het linker gedeelte van het huisje moest daarvoor wijken. Het linker raam en de linker deur aan de voorzijde verdwenen. Toen zijn ze ook gestopt met dit kruidenierswinkeltje. In de negentiger jaren is dit oude huisje gesloopt.

Als u naar het pand op nummer 59 kijkt, ziet u aan de buitenmuur links, waar dit

huisje vastzat aan de "nieuwbouw" van nummer 59.

Er zal nog speurwerk in oude archieven nodig zijn om de volgende vragen preciezer in te vullen:

- Wanneer is de Familie Fijneman - Lourijsen precies hier komen wonen vanuit Dongen?
- Was het toen al een kruidenierswinkeltje, of zijn zij er mee begonnen?
- Wanneer precies werd die "nieuwbouw" Provincialeweg 59 er tegen aan gezet en is men dus met die winkelactiviteit gestopt?

Bijlage bij winkel Fijneman, Provincialeweg 59:

Hendrikus Fijneman x Maria Lourijsen

8 november 1888

beroep: schoenmaker schoenfabrikant

geb. 4-8-1858, Dongen

geb. 25-1-1857, Oosteind

overl. 8-5-1935, Oosteind

overl. 15-6-1934, Oosteind

zn. van A. Fijneman en

dt. van F. Lourijsen en

J. Piepers, Dongen

J. Huiben, Oosteind

1. Janus
Adrianus Franciscus geb. 2-9-1889, Dongen overl. 21-11-1968, Cuijk
4-5-1920 getrouwd met Helena Francisca de Groot uit Riel
hoofdonderwijzer in Katwijk
vanaf pensionering woonachtig in Cuijk
2. Frans

- Franciscus Joannes geb. 17-4-1891, Dongen overl. 21-5-1955, Oosteind
(ongeval)
ongetrouwd, schoenfabrikant
Woonde samen met Sjo op Provincialeweg 59
3. Jan
Johannes Cornells geb. 3-2-1893, Dongen
overl. 3-4-1965, Tongerlo (Belgie)
Was aanvankelijk werkzaam in het schoenfabriek
Trad op 28-12-1927 in als lekebroeder in de Abdijkerk van Tongerlo 4Sjo
4. Sjo
Johanna Petra geb. 25-6-1894, Oosteind overl. 1-11-1962
ongetrouwd
woonde samen met Frans op Provincialeweg 59
Kort na het overlijden van Frans ging ze naar een bejaardenhuis in Cuijk.
5. Steven
Stefanus Johannes geb. 18-11-1895, Oosteind overl. 3-12-1977, Oosterhout
Was schoenfabrikant
Trouwde op 2-10-1928 met Henriette J.J. de Jong
Woonde eerst op Hoogstraat 104 en vanaf 1937 op Provincialeweg 56, vanaf
1974 in de Doelen in Oosterhout
6. Pietje
Pieternella W. geb. 6-9-1897, Oosteind overl. 13-7-1973, Dongen⁸ Trad in bij de
zusters Franciscanessen, Dongen
Is het grootste deel van haar leven in Indonesië geweest.
(Bandgermassin, Borneo)
Laatste jaren (vanaf eind zestiger jaren) in Dongen in het rusthuis van de
zusters.

Tekst: H. Fijneman.

Claar Loonen – Marie Buykx

Provincialeweg 54 - De familie Loonen:

Janus Loonen x Tonia Adriaansen

1. Mie
2. Toon
3. Claar
4. Dimphena

Claar Dimphena

Op weg naar de kerk
vlnr. Claar Loonen-Mie Buikx/Loonen-Dien Broekhoven/Peeters

Ad. 1.

Johanna Maria Loonen, beter bekend als Mie Loonen trouwt op 25 mei 1899 met Toon Buykx en trekt naar Oosteind A158, nu Provincialeweg 35. Zij zal in 1939, samen met haar dochters Marie en Tonia (en later met zus Claar) tenjgkeren op Provincialeweg 54 in de nieuw gebouwde winkel, dan op naam van Marie Buykx.

Ad. 2.

Toon trouwde met Marie Schoenmakers, woonde eerst op de Provincialeweg, net voor wat nu Provincialeweg 45 is. Nu is het daar weiland. Van daaruit is hij naar Dongen vertrokken, waar hij op 9 december 1950 is overleden.

Ad. 3.

Claar bleef ongetrouwd samen met vader op Provincialeweg 54. Zij dreef het kruidenierswinkeltje. In 1935 is het oude winkeltje afgebroken. De nieuwbouw kwam op naam van Marie Buykx.

Ad. 4.

Dimphena bleef ongetrouwd en is Jong gestorven (zie bijlage)

Het oude huis met het winkeltje was al zo in de jaren 1910/1918. Janus Buykx -jongste broer van Marie- nu woonachtig in Nijmegen, weet zich namelijk te herinneren dat hij, als hij uit school kwam, opa even goeiendag ging wensen en dan was tante Claar bezig in de winkel. Hij vermoedt dat tante Claar met het winkeltje begonnen is, maar zekerheid hierover heeft hij niet.

De familie Buykx:

Toon Buykx x Mie Loonen

1. Peter
2. Tonia
3. Marie
4. Adriaan

Ad. 1.

Peter heeft aanvankelijk in de leerlooierij gewerkt (o.a. bij Harrie de Wit en Firma de Jong). Hij werd later hoofdbestuurder van St. Willibrordes. Hij woonde tot 1955 in Waalwijk waarna hij emigreerde naar Australië. Bij zijn emigratie kreeg hij de pauselijke onderscheiding het erekruis Pro Ecclesia et Pontifice.

Ad. 2.

Tonia heeft eerst een paar jaar bij de Firma Fijneman gewerkt. Daarna heeft ze jarenlang "gediend" bij de familie Theeuwes in Rijen. Half de dertiger jaren is zij weer op Oosteind komen wonen, bij moeder en Marie, vanwege lichamelijke moeilijkheden, met name wat het lopen betreft. Ze heeft toen nog wel bij pastoor Van Genk in de Pastorie gewerkt.
Voor de winkel heeft zij grotendeels de administratie gedaan.

Ad. 3.

Oorspronkelijk was Marie thuis en deed, samen met moeder het huishouden. Voor haar latere "overstap" naar de winkel, zie verderop.

Ad. 4.

Adriaan zat eerst ook in de schoenenbranche, maar stapte over naar de Ericsson telefoonmaatschappij te Rijen.

Tijdens zijn werk aan uitbreiding van telefooninstallaties door heel het land kwam hij ook bij de N.V. Provinciale Gelderse Electriciteitsmaatschappij. Op 10 mei 1940 kwam hij daar in vaste dienst tot aan zijn pensionering op 1 april 1974. Hij woont nog steeds in Nijmegen.

Mie Loonen heeft het initiatief genomen om de winkel van tante Claar over te nemen en te laten voortbestaan door Tonia en Marie als bestaansmogelijkheid voor hen en omdat het voor tante Claar te zwaar werd. Dus moest er nieuwbouw komen. Voor die nieuwbouw is toen het oude huis en winkel gesloopt. In de daaraan vastzittende schuur is toen de winkel tijdelijk voortgezet onder regie van tante Claar. Tijdens die bouwperiode woonde zij op Provincialeweg 35 erbij in.

De bouw is onder besluit van B & W van

Oosterhout van 17 juni 1939 onder regie van architectenbureau Gebr. J. en W. Oomen uitgevoerd door de gebroeders Van Broekhoven. Op 23 oktober 1939 zijn ze verhuisd naar het nieuwe huis. Ook tante Claar is daar bij hen blijven wonen.

Per 1 november 1939 zijn Tonia en Marie voor hun rekening begonnen de winkel voort te zetten. Ze zijn gestopt in de zeventiger jaren via de saneringswet.

Op hogere leeftijd was Marie haar gezondheid zover terug gegaan dat ze thuis niet langer verzorgd kon worden.

Rond 1 april 1984 is zij opgenomen in het verzorgingstehuis De Volcaert te Dongen, waar zij op 7 augustus 1984 is overleden.

Na het overlijden van

Marie is Tonia nog alleen blijven wonen op Provincialeweg 54. Op 14 augustus 1985 is zij tijdelijk opgenomen in "Oosterheem" in Oosterhout.

De definitieve opname was 11 oktober 1985 en op 29 december 1988 is zij daar overleden.

Bijlage bij de winkel Provincialeweg 54

- Adrianus Loonen, geboren 28-10-1830 te Oosteind overleden 3-12-1918 te Oosteind
(datum huw.?) getrouwd met:
Antonia Adriaanse, geboren 8-4-1830 te Teteringen overleden 8-2-1889 te Oosteind

Mie (Johanna Maria) geboren 08-04-1864, Oosteind overl 14-10-1970 Oosteind
Antoon (Antonius) geboren 02-09-1865, Oosteind overl 09-12-1950 Dongen
Clara geboren 07-06-1867, Oosteind overl 01-08-1953, Oosteind
Dimphena geboren 15-06-1870, Oosteind overl 23-4-1890, Oosteind

- Antonius Buykx, geboren 02-07-1862 * overleden 15-12-1929 te Oosteind
25 mei 1899 te Oosteind getrouwd met:
Mie (Johanna Maria) Loonen, geboren 8-4-1864 te Oosteind overleden 14-10-1970
te Oosteind

Pieter geboren 01-04-1902, Oosteind overl 23-5-1960, Australie
(Petrus Adrianus)
Tonia geboren 15-03-1903, Oosteind overl 29-12-1988, O'hout
(Antonia Maria)
Marie geboren 07-12-1905, Oosteind overl 07-08-1984, Dongen
(Maria Antonia)
Adriaan geboren 15-03-1909, Oosteind
(Adrianus Petrus)

Volgens het bidprentje zou Antonius Buykx geboren zijn in Teteringen.
Stamboomonderzoek geeft echter als zijn ouders:

Pieter Buykx x Anna Maria van Lil

- gewoond "op den Haaikant" in het huis waar fam. Bogers in de Wereldoorlog II door een
V1 is verongelukt.

Tekst: H. Fijneman.

Naaimachinehandel en Reparatieinrichting C.Emmen..

Historie:

De zaak van de heer C.J.Emmen is opgericht vóór 1921 (oprichtingsdatum is in het Handelsregister niet vermeld) en was bekend onder de naam C.Emmen en Zoon, gevestigd op Provincialeweg 148 (op oude papieren staat het adres: A 84 Oosteind.

De zaak heeft dus bestaan van vóór 1921 (oprichtingsjaar Handelsregister), tussen 1900 en 1910 en is opgericht door Christiaan Jacobus Emmen, geboren 17 juli 1871.

Op 2 november 1937 is de zaak overgenomen door zijn zoon Adrianus Marinus Emmen, die wel de bedrijfsnaam C.Emmen zonder "en zoon" bleef voeren en het zaakadres wijzigde in Provincialeweg 150 Oosteind. De zaak werd opgeheven op 1 januari 1989.

Bedrijfsvoering:

De heer Emmen verkocht en repareerde huishoudnaaimachines en industrie (stik)machines. Industriemachines werden gebruikt in de leder- en schoenindustrie.

Begin 1930 begon hij ook te verhuren en te verkopen op afbetaling. De ontvangen huurbedragen en afbetalingen werden genoteerd in een speciaal daarvoor ontworpen boekje. Om zijn klanten in de wijde omgeving te bedienen kocht hij daartoe een auto.

De heer A.Emmen had vooral voor de reparatie een opleiding gevolgd bij de Gritzner-Kayser A.G. in Karlsruhe.

Hij stopte de verhuur-en afbetalingsverkoop en de verkoop van industriestikmachines en legde zich uitsluitend toe op de verkoop en reparatie van huishoudmachines en reparatie van industriemachines.

Hij breidde het aantal merken uit tot alle gangbare merken, behalve Singer en Pfaff. Deze twee merken hadden gekozen voor verkoop op basis van exclusiviteit.

De reparaties en tweedehands-verkoop omvatten wel alle merken.

In de oorlog werden praktisch geen nieuwe machines verkocht. De productie van hoofdzakelijk Duitse merken was beperkt. De reparatie ging gewoon door. Ook werden in die tijd kastjes en blokken voor handmachines geproduceerd met hulp en vakmanschap van de

- wegens ontduiken van de arbeitseinsatz - ondergedoken timmerman A.Aarden.
Na de oorlog behoorde de naaimachine nog bij de uitzet van iedere vrouw die ging trouwen. Alle machines werden moderner zowel in techniek als vormgeving en werden elektrisch aangedreven. De mogelijkheden werden groter en groter, vooral door een ingebouwd programma. Ze werden in koffers geleverd, dus de kastjes met ingebouwde machines verdwenen uit de huiskamers.

Tekst: C.Brants-Emmen

Historie Van Dongen Oosteind BV.

Dingeman van Dongen, geboren te Oosteind op 4 maart 1903 geeft op 13 september 1937 bij de Kamer van Koophandel te Breda het oprichten van een zaak aan, te vestigen op adres A102, te starten op 15 oktober 1937, onder de benaming:

Handel in granen, meel, kunstmest en maalterij.

In het pand, nu Provincialeweg 126, dat hij gekocht had van de heer N.Timmermans waar voorheen een leerlooierij in gevestigd was.

Hij installeerde een 25 pk dieselmotor van de fabriek Dekkers uit Roosendaal, tezamen met een steenmolen,

waarmee hij graan voor bakkerijen maalde en een steenmolen voor zowel graan voor veevoeder en schors ten behoeve van de leerlooierij en een mengketel voor 1000 kg voer. Op 27 september 1947 verongelukt Dingeman van Dongen en zet zijn weduwe, samen met de kinderen de zaak voort onder de naam: Wed. D.van Dongen.

De dieselmotor, de maalstoelen en de mengketel worden verkocht omdat er voor het vee steeds meer fabrieksmengvoer wordt verkocht en voor de bakkers merkbloem.

Op 1 augustus 1957 wordt de zaak ingeschreven onder de handelsnaam Wed. D.van Dongen en Zoon, omdat Jan samen met zijn moeder de zaak ging doen en de activiteiten worden uitgebreid.

Op 1 juli 1961 treedt de Wed. van Dongen uit de zaak en wordt de inschrijving J.van Dongen met tevens een omschrijving van een veel bredere agrarische dekking.

Op 7 april 1992 wordt de inschrijving gewijzigd, omdat de zoon van Jan, zijnde Dingeman van Dongen in de zaak erbij komt, de naam wordt gewijzigd in Fa.J.van Dongen en Zoon.

In de loop van 2000 wordt een perceel grond met tuinbouwkas gekocht op de hoek van de Provincialeweg en de Ekelstraat van de heer van de Sande, omdat door meer aan- en afvoer de inrit op de Provincialeweg 126 veel overlast en stagnatie veroorzaakte.

Aan de Provincialeweg 30 wordt een loods gebouwd, die op 23 mei 2001 in gebruik wordt genomen en welke aan alle eisen voldoet. De handelsnaam werd gewijzigd in Van Dongen Oostend BV.

Tekst: Dingeman van Dongen.

Detailhandel van vroeger tot nu Kwekerij Loonen v.o.f. Ekelstraat 10 A , 4909 AR Oosteind.

Verkoop van groenten-eieren-bloemen kwekerij Loonen.

Sinds 1970 vindt er verkoop plaats aan de Ekelstraat bij de fam Loonen.

Er is toen begonnen met het telen van aardappelen en groenten buiten in de volle grond; ook het houden van varkens en kippen zodat dat allemaal verkocht kon worden, ook de eieren.

In 1976 is de eerste kas gebouwd van hout - 500 m², daarin werden komkommers, tomaten, snijbonen,

snijbloemen en perkplanten geteeld en die werden zo ook weer aan huis verkocht.

Een paar jaar later werd de kas weer uitgebreid met weer 500 m².

Er werden ook steeds meer groenten en bloemen in de volle grond geteeld en in 1983 is de uit de hand gelopen hobby van ma en pa Loonen overgenomen door zoon Johan.

En de varkens en de kippen moesten plaats maken voor steeds meer bloemen en planten.

Vanaf 1990 zijn de groenten en eieren ook verdwenen. Daar zijn kamerplanten, diverse soorten snijbloemen, aanverwante artikelen, woondecoraties en alle soorten bloemwerk voor in de plaats gekomen.

Er werden ook steeds kassen bijgebouwd tot en met 1995. Nu staat er 13000 m² kas met een verkoopruimte en verkoopkas waar alle bovengenoemde producten verkocht worden. We werken totaal met 6 personen elke dag in ons bedrijf. Agnes verzorgt de inkoop en de administratie en ook vaak de verkoop. Johan doet hoofdzakelijk de teelt en de administratie. Verder hebben wij nog vier personeelsleden twee in de winkel en twee in de kas.

Tot nu toe gaat de verkoop aan de Ekelstraat nog steeds door aan een steeds drukkere weg en een steeds uitgebreider assortiment en proberen wij elke dag onze klanten weer van dienst te zijn.

Tekst: *Johan en Agnes Loonen.*

Bakkerij Polak.

Op 7 juli 1985 zijn wij, Jan en Marianne Polak-van Gils gestart op Oosteind met de bakkerszaak v.d. Biggelaar.

In het begin van het nog Bakkerij v.d. Biggelaar en na 5 jaar werd de naam veranderd in Bakkerij Polak.

Vanaf 1985 tot en met 2007 is er veel veranderd in het bedrijf. Nieuwe winkel, loods, vriescel, oven, puntenkast, rijskast, kneedmachines enz. Dit allemaal om in de toekomst makkelijker en sneller te kunnen werken. Er is ook veel verbouwd in en om het huis, werkruimtes en natuurlijk ook de bakkerij.

Rinus v.d. Biggelaar is nog regelmatig in ons bedrijf te vinden en werkt dan ook nog mee. Wij zijn al deze jaren een stagebedrijf geweest en dat zijn we nu nog steeds om jonge mensen te stimuleren voor het bakkersvak.

***In 2005 werd het volgende krantenbericht geplaatst in Dagblad BN / De Stem:
"We werken met liefde tachtig uur in de week". Door Stella Beerman.***

Dinsdag 26 juli 2005 – Oosteind.
Deze maand is het precies 20 jaar geleden dat Jan en Marianne Polak aan de Provincialeweg 203 in Oosteind met hun bakkerij van start gingen. Een warme bakker welteverstaan.
Want zo zegt Jan: "De term warme bakker duidt aan dat alles zelf gebakken wordt. Of het nou brood of gebak is. En dat heb ik vanaf het begin gedaan. Eerst nog met een mannetje erbij, maar nu bak ik al

jaren in m'n eentje".

Over zijn dagelijkse ritme: "Om 02.15 uur sta ik op, zet koffie, loop naar de bakkerij en ga aan de slag. Het is vroeg ja, maar als je dit alleen doet, moet het wel. 's Middags ga ik een uurtje bijslapen. Daarna ben ik weer fit", zegt hij lachend.

De geschiedenis van Bakkerij Polak is respectabel. De buurman wordt gebeld en staat

binnen twee minuten in de huiskamer. Het is Rinus van den Biggelaar, de vorige eigenaar van de bakkerij. "Hij is al vanaf het begin een vader voor ons, hij komt vaak langs", zegt Marianne Polak. Rinus van den Biggelaar pakt er een briefje met jaartallen bij en steekt van wal.

"In 1907 begon mijn vader Johannes een bakkerij en een café, hier aan de overkant. Daar

was tevens een tram-opstapplaats. Waar nu Bakkerij Polak zit, Provincialeweg 203 (toen nummer 61) zat vroeger een slagerij. Dat was de zonkant. Het was beter voor de slager om aan de schaduwkant te zitten. In 1910 werd er geruild, voor een bakker maakt een zon- of schaduwkant niet uit. Zo ging dat toen nog.

In 1944 hebben mijn broer Cornelis en ik de zaak overgenomen. Het was oorlogstijd, een gevaarlijke tijd. We haalden met een stier balen graan bij de molenaar op. Dat viel niet op en het beest kon heel wat gewicht hebben. Het was illegaal natuurlijk, maar we moesten wel, de bakkerij moest doordraaien".

Rinus van den Biggelaar stopte in 1985 met bakken en verkocht de zaak aan Polak.

Bakkerssetje.

Jan werkte, voor hij zijn eigen zaak begon, bij bakker Bakker in Lage Zwaluwe en bij Bakkerij Goeyers in Breda. Daar leerde hij Marianne kennen, zij was werkzaam in de winkel. Een bakkerssetje.

Jan en Marianne Polak hebben hun specialiteiten: "Het enige echte Brabantse worstenbroodje, speculaas, nog volgens een recept van 100 jaar geleden en eierkoeken. Polak: En dan de soorten brood: wit, volkoren, meergranen en roggebrood. Het meest verkopen we lichtbruin brood. We weten precies welke klant wat wil hebben, daar stem ik de bakhoeveelheden op af."

De zaak ligt in Oosteind best wat afgelegen, hoe zit het met de aanloop? "We hebben natuurlijk een vaste klantenkring, hier uit het dorp, maar ook uit Oosterhout en 's Gravenmoer komen ze langs. En klanten uit Den Haag en Amsterdam niet te vergeten, zakenlieden en dagjesmensen. Die nemen altijd worstenbroodjes mee naar huis."

Alles samen.

Zij bezorgen ook nog steeds. "Of het nou brood is of gebak. Wie tijd heeft rijdt. Daar zijn geen woorden voor nodig. We doen alles samen. We hebben overigens wel een vaste kracht in dienst voor 15 uren in de week. Vooral voor de zaterdag is dat echt nodig. En vergeet niet de feestdagen, dan komen er hulptroepen, anders zouden wij het niet redden. We werken met liefde zo'n tachtig uur in de week. Maar als wij vrij zijn, hebben we echt vrij. Dan gaan we naar ons bootje in de Biesbosch. We zijn nog best jong. Naarmate we ouder worden, zullen we misschien minder hard werken, maar voorlopig gaan we in ons tempo door. We hebben het reuze naar ons zin en helpen elkaar daar waar nodig is. We hebben fijne burens, je hoeft niemand iets te vragen, alles gaat vanzelfsprekend. Dat is fantastisch aan Oosteind, meent het echtpaar Polak."

Tekst: Jan en Marianne Polak.

Voorts worden momenteel bij diverse personen/bedrijven allerlei producten uit eigen kwekerij/boerderij of eigen bodem verkocht.

Oosteindse eeuwlingen

Johanna Maria Loonen.

Het was op 8 april 1964 groot feest in ons kerkdorp Oosteind. Aanleiding, of beter gezegd de reden van het feest was de wed. Johanna Maria Loonen. In het dorp was zij beter bekend als Mie Loonen. Zij werd op deze dag maar liefst 100 jaar. Zij was op 25 mei 1899 getrouwd met Antonie Buijx. Antonie Buijx was geboren op 2 juli 1862 en overleed, op 67 jarige leeftijd, op 15 december 1929. Haar vader was Adriaan Loonen en haar moeder was Antonia Adriaansen.

Op weg naar de kerk
vlnr. Claar Loonen-Mie Buijx/Loonen-Dien Broekhoven/Peeters

Nog niet eerder was zo'n gebeurtenis, van iemand die de 100 jaar bereikte, voorgekomen in Oosteind. Het was verbazend wat deze honderdjarige nog allemaal wist te presteren. Als het weer maar even goed was stapte ze nog dagelijks naar haar parochiekerk aan de Provincialeweg. Huiselijk werk, zoals aardappelen schillen, nodig voor haar en haar twee dochters, deed ze nog dagelijks. Het bed zelf opmaken en ander licht huishoudelijk werk, deed ze ook nog steeds. De krant lezen en wat breien

hoorde ook nog tot haar dagelijkse bezigheden. Toen er in 1882 op Oosteind een brei- en naaischool kwam werd ze als 18-jarige door de gemeente Oosterhout aangesteld om op woensdag en zaterdag middag les te geven. Hiervoor kreeg ze een jaarsalaris van f 60.00. Ze ging ook uit naaien in de buurt, 's morgens om half zeven begon ze tot 's avonds acht uur. Dit alles voor 25 cent.

Het kon haar niet zoveel schelen, dat ze honderd jaar werd. "Je raakt", zei ze zelf, "er gaandeweg mee vertrouwd". Wel had ze schrik van al die drukte en ophef van die dag. Één van haar dochters zei: "Als ze willen feesten is dat goed. Daar is niets op tegen, als het hier in huis maar geen al te grote drukte wordt". Zelf was Mie Loonen van plan om 's morgens naar de kerk te gaan en daarna thuis het feest af te sluiten met een "bakske" koffie. Maar ze zal er toch echt een beetje aan moeten geloven, al zal het feestcomité zeker rekening houden met de bijzondere omstandigheden.

Vanuit de parochie was een heus feestcomité in het leven geroepen.

Voorzitter was, buurman, Bart de Jong, secretaris hoofdonderwijzer A. v. Dongen en de penningmeester was mijnheer de Bekker, directeur van de melkfabriek "de Eendracht". Men had huis aan huis geld ingezameld om de honderdjarige op 8 april een mooi geschenk aan te bieden. De gehele dorpsbevolking van het kerkdorp droeg hiervoor bij aan het geschenk. Het werd een mooi geschenk. Een splinter

Winkel Marie Buijx uit 1989
Mie Buijx viert haar 105de verjaardag

nieuw TV toestel, wat voor die tijd (1964) een kostbaar bezit was. Maar daar bleef het niet bij, Mie Loonen werd overladen met velerlei geschenken. Deze gingen vergezeld van vele gelukwensen en medeleven met deze ietwat toch bijzondere verjaardag. Ook het gemeentebestuur leefde mee door haar geluk te wensen. Men memoreerde nog eens dat de honderdjarige jaren in ambtelijke dienst van de gemeente was geweest, als brei en naailerares.

Na haar honderdste verjaardag leefde ze nog zes volle jaren. Maar op 14 oktober 1970 kwam, na een welbested leven, een einde aan haar leven. Bijna 107 jaar. In het dagblad "de Stem" vermeldde men haar overlijden als: "Oudste inwonster van Brabant overleden".

Ook in de Schakel 4^e jaargang april 1970 lezen we nog: "Op 8 april vierden we in stilte de 106^e verjaardag van Neerlands oudste: M. Buijx - Loonen. De buurtgenoten hadden de goede gedachte, die dag een H. Mis voor de jarige en familie en alle levende en overleden buurtgenoten op te laten dragen".

Bron: archief heemkunde

Petrus Adriaan Michielse

ONDER: HET VERSIERDE HUIS
PROVINCIALEWEG NO. 70

In de woning aan de Provincialeweg nr. 70 werd Petrus Adrianus Michielse als zesde kind geboren. Het geboortjaar van Peet, zoals hij werd genoemd, was 5 december 1905. Vader was Cornelis Michielse geboren in 1868 en overleden in 1947 en moeder was, Maria Hermans geboren in 1868 en overleden in 1921.

De opa van moeders kant, Lou Hermans, heeft het huis aan de Provincialeweg laten bouwen rond 1860. In dit huis werd Peet geboren en zou hij zijn hele leven, honderd jaar lang, blijven wonen.

Peet was op de lagere school al een zeer ijverig baasje. Hij behoorde ieder schooljaar bij de besten van de klas. Trots was hij er nog steeds op dat hij bij de beste drie hoorde. Toch moest hij al heel vroeg gaan werken. Als twaalfjarige begon hij als boerenknecht bij Kees Loonen. Hij verdiende hier 50 gulden per jaar plus kost en inwoning. Na twee jaar als boerenknecht te hebben gewerkt, mocht hij met zijn veertien jaar, "dit was de leeftijd om in de fabriek te mogen werken", naar de schoenfabriek van Hendrik Fijneman. De schoenfabriek van Fijneman was gevestigd aan de Provincialeweg nr. 57, dit was

schuin tegenover zijn ouderlijk huis. Dikwijls gebruikte hij na het middageten vlug nog een kwartiertje om in de tuin te werken. Dit tot ongenoegen van zijn baas. De heer Fijneman sprak hier de vader van Peet op aan. Immers de middagpauze was om even uit te rusten en niet om thuis nog gauw even wat te werken. Dit kon immers zijn werkprestatie nadelig beïnvloeden. Het werken in de schoenfabriek was niet geheel vreemd voor hem. Thuis immers had zijn vader, die schoenmaker was, hem dikwijls al schoentjes laten maken. Na

verschillende leerstadia in de fabriek te hebben doorlopen werd hij zelfstandig schoenmaker. Dit hield in dat zijn loon ook omhoog ging.

In 1929 werd er in Oosteind voor het eerst gestaakt in de schoenenindustrie voor een hoger loon. Dit was voor Peet geen leuke situatie, hij was immers goed bevriend met zijn baas. Maar tevens was hij ook actief als vakbondsman. Maar gelukkig bleef de verhouding met zijn baas als werkgever toch goed.

Ondertussen zijn we met het verhaal van Peet in de oorlogstijd beland. Allerlei moeilijkheden dienden zich aan, zoals het afsluiten van de elektriciteitsvoorziening door de Duitsers. Ook de zwarte handel deed zijn intrede en er werd geen schoen meer verkocht. Dit had tot gevolg dat Peet werkloos werd. In deze donkere jaren had Peet, door zelfstudie, heel veel kennis vergaard en zich goed ontwikkeld. Dit was in zijn voordeel toen hij, na de oorlog, solliciteerde bij de sociale dienst van de gemeente Oosterhout. Peet werd aangenomen en aangesteld als ambtenaar van de sociale dienst. Hier bleef Peet actief tot zijn pensioen in 1970. Intussen was hij al enkele jaren de oudste inwoner van Oosteind. Traditie getrouw kreeg hij dus ieder jaar, op zijn verjaardag 5 december, steevast bezoek van Sinterklaas. Maar op zijn honderdste verjaardag bracht men hem ook een serenade en lieten de aanwezigen 100 ballonnen op. Peet was tevreden over zijn leven, maar het was op zoals hij toen zelf zei. In alle rust stierf hij op 23 februari 2006.

Bron: archief heemkunde

B. Sibon

plaats gezocht werd. Maar deze voorwerpen kunnen ook altijd met de bemesting op het land gekomen zijn.

De voorwerpen die verloren gegaan zijn op de oude weg zijn door het bewerken van het land verdeeld zijn over de akker. Het zand van de oude weg is opgegaan in de gehele akker. Toch werden de meeste voorwerpen gevonden in de buurt van de oude weg.

Locatie a oude weg

Provinciale munten	Diverse voorwerpen
Oord Karel V 1712-1715	Verzegelloodjes 2 stuks
Dubbele stuiver West Friesland 1679 zilver *	Boekbeslag
Duit Gelderland 1739	Kogelhuls
Duit Holland 1702-1739	Horlogesleuteltje 19e eeuw
Duit Gelderland 1691 *	Vingerhoedje
1 cent 1837	Rijwielbelastingplaatjes 1936 2 stuks
1 cent 1817-1877	Riemtong 16e 17e eeuw*
1 cent 1827 *	Raampen
5 cent 1952	Sluitgewicht merkteken Antwerpen *
1/2 cent 1821	Mesheftversiering 1500 *
25 cent zilver Willem 2 1849 *	Pistoletkogel 1550-1840 7 stuks
1/2 cent 1824 *	Loodbuskogel 1550-1840 6 stuks
1/2 cent 1863	Musketkogel 1550-1840
1 cent 1850	Loden gewichtje 's-Hertogenbosch *
5 centen en 5 ½ centen van onbekend jaartal	Zegelstempeltje 19e eeuw *
	Gesp 18e eeuw *
Overige munten	Netverzwaring
	Theelepels bak
2 Pfennig 1853 *	Leerbeslag 16e 17e eeuw*
2 Centimes ?	Kastknoppen 2 stuks
	Patroon 9 mm. WO 2
Niet determineerbaar	Gesp messing 18e 19e eeuw *
	Ketelklepje 19e eeuw *
11 munten	
* = Foto beschikbaar	

Voorwerp: Dubbele Stuiver
West Friesland
Materiaal: Zilver

Voorwerp: Gewichtje van 's-Hertogenbosch
Materiaal: Lood

Datering: 1679

Voorwerp: Horlogesleuteltje
Materiaal: Koper
Datering: 19e eeuw

Voorwerp: Mesheft beslag
Materiaal: Koper
Datering: 1500

Voorwerp: 1 cent Willem 1
Materiaal: Koper
Datering: 1827

Voorwerp: Oord Holland
Materiaal: Koper
Datering: 1574-1579

Datering: 17e en 18e eeuw

Voorwerp: 25 cent Wilhelmina
Materiaal: Zilver
Datering: 1903

Voorwerp: 2 Pfennig
Materiaal: Koper
Datering: 1853

Voorwerp: Duit Gelderland
Materiaal: Koper
Datering: 1691

Voorwerp: Sluitgewicht Antwerpen
Materiaal: Koper
Datering: 16e eeuw

Voorwerp: Riemtong
Materiaal: Brons
Datering: 16e en 17e eeuw

Voorwerp: Zegelstempel
Materiaal: Brons
Datering: 19e eeuw

Voorwerp: 25 cent Willem 2
Materiaal: Zilver
Datering: 1849

Voorwerp: Gesp
Materiaal: Messing
Datering: 18e 19e eeuw

Voorwerp: Ketelklepje
Materiaal: Koper
Datering: 19e eeuw

Voorwerp: Leerbeslag
Materiaal: Koper
Datering: 16e 17e eeuw

Voorwerp: gesp
Materiaal: Koper
Datering: 18e 19e eeuw

Voorwerp: 1/2 cent Willem 1
Materiaal: Koper
Datering: 1824

Lokatie b de oude weg richting de Donge

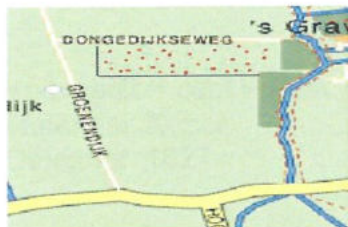
Ter hoogte van de haven en de suikerfabriek heeft ook een weg gelopen.

Deze staat als stippellijn op een kaart uit 1947

Deze liep vanaf de haven naar de Donge. Op de kaart uit 1981 is de oude weg geheel verdwenen.

Tijdens de hoogtijdagen van de suikerfabriek tussen 1872 en 1902 kwam het personeel dat van 's-Gravenmoer naar het werk ging in de fabriek aan de Groenendijk via deze weg.

Vlak in de buurt van de oude weg die naar de Donge liep is detectoronderzoek gedaan. Deze akkers waarvan er één pas geploegd was, grenst ten zuiden aan een sloot en ten noorden aan de Dongensedijk. Aan de andere zijde van deze sloot ligt de oude weg die naar de Donge liep. Door een akker optimaal af te zoeken kan dmv. metaalvondsten globaal aangegeven worden wanneer men met bemesting is begonnen en wanneer dit op zijn hoogte punt was.

De precieze locatie is op de kaart met rode puntjes aangegeven.

Waar eens de weg liep ligt volgens ons nu een sloot.

Door het uitgraven van de sloot en het verspreiden van het uitgraven zand zijn er aan beide zijden van de sloot voorwerpen te vinden.

Provinciale munten	Diverse voorwerpen
Duit Zeeland 1714-1721	Hanger aluminium Heilig jezuskind 1880-190
Dubbele stuiver Zeeland zilver 1614-1670	Riemgeleider voor paardenkar
1/8 zilveren Dukaat Zeeland 1764 (Pietje)	Knoopje met motief 1575-1625 *
Rijderschelling Gelderland 1682 *	Knoop verguld *
Duit Stad Utrecht 1742	Knoop Engels leger *
	Legerknoop 1815 *
Zuidelijke Nederlanden	Lepelbak tin
	Gesp
Oord M. E. van Beieren 1712	Gesp verzilverd 18e 19e eeuw *
	Kastknop
Koninkrijks munten	Verzegelloodje 2 stuks
25 cent zilver 1826 *	
1 cent Willem 1 1827 *	

1 cent Willem 1 1817-1877	
5 cent 1958	Overige munten
1/2 cent 1829	
1/2 cent 1831	2 centimes België *
1/2 cent 1850	
1 cent 1837	
1 cent 1861	
1 cent 1876	Niet determineerbaar
Stuiver 1990	
Gulden 1977	16 munten
1/2 cent Willem 1 6 stuks	
6 centen en 1/2 cent van onbekend jaartal	

* = Foto beschikbaar

Foto's lokatie (b) oude weg naar de Donge

		
Voorwerp: 2 centimes Belgie		Voorwerp: 25 cent Willem 1
Materiaal: Koper		Materiaal: Zilver
Datering: ?		Datering: 1826
		
Voorwerp: Hanger heilig Jezuskind		Voorwerp: 1 cent Willem 1
Materiaal: Aluminium		Materiaal: Koper
Datering: 1880-1900		Datering: 1827
		
Voorwerp: Knoopje met motief		Voorwerp: Schoengesp
Materiaal: Koper		Materiaal: Koper verzilverd
Datering: 1575-1625		Datering: 18e 19e eeuw
		

Voorwerp: Knoop		Voorwerp: Knoop met motief
Materiaal: Koper		Materiaal: Koper verguld
Datering: Engels leger WO 2		Datering: 19e eeuw
		
Voorwerp: Knoop leger Willem 1		Voorwerp: Rijderschelling Gelderland
Materiaal: Koper		Materiaal: Zilver
Datering: 1815		Datering: 1682

Het Borstslappen veerpontje en omgeving lokatie c.

Dit is de lokatie waar het veerpontje in gebruik is geweest. Men stak hier het riviertje de Donge over als men van Oosteind naar Waspik of Raamsdonk wilde.

De boerderij die er toen stond was al op de kaart gezet in 1213.

In de huidige situatie zien we dat aan de Oosteindse kant een dijkweggetje is aangelegd. Aan de overzijde van de Donge is een behoorlijke verhoging te zien in de dijk. Dit is de plaats waar vroeger de mensen van de pont afstapten of als ze naar Oosteind gingen, opstapten.

Reden te meer om op de dijk eens te zoeken met de metaaldetector.

Achter de Dongedijk loopt een breed pad, vermoedelijk een tractor spoor. Tevens de looproute vanaf de Donge gezien naar de kerk van Raamsdonk.

Ook deze grond kan voorzien zijn van voorwerpen die door bemesting etc. in de bodem terecht zijn gekomen. Uiteraard ook door het verliezen van voorwerpen ter plaatse.

De meeste vondsten zijn gedaan net achter de Dongedijk op de oude weg.

Provinciale munten	Diverse voorwerpen
Duit Stad Utrecht 1739-1793	Schijfgewicht 1725 *
Duit Zeeland 1759	Vingerhoed 18e eeuw *
	Snorrebot 18e 19e eeuw*
	Loden knoop 1880 *
	Hangertje Maria Parijs 1830 *
	Loodbuskogels 2 stuks
	Overige munten
	2 centimes 1833-1919
	Niet determineerbaar
	16 munten

* = Foto beschikbaar	
	
Voorwerp: Schijfgewicht van 1 pond Materiaal: Lood Datering: 1725	Voorwerp: Vingerhoed Materiaal: Messing Datering: 18e eeuw
	
Voorwerp: Snorrobot Materiaal: Lood Datering: 18e 19e eeuw	Voorwerp: Knoop Materiaal: Lood Datering: +/- 1880
	
Voorwerp: Wonderdadige medaille Materiaal: Koper Datering: 1830 Herkomst: Parijs	

Borstslappen fort lokatie d.

Op de grens van Holland en Brabant lagen in de omgeving van Oosterhout enkele schansen.

Deze schansen aangelegd tijdens de 80 jarige oorlog waren door militairen bemand en zij zorgen dat konvoeien beter beschermd waren als ze naar Geertruidenberg gingen. We spreken dan over de periode 1568-1648. Ook in dit geval omdat de schans tegen de Donge aanlag was er controle op de scheepvaart.

Een van die schansen lag vlak bij de Donge ter hoogte van het veerhuis.

Op kaarten van rond 1900 zijn er geen sporen meer aan te treffen van dit bolwerk.

De huidige bewoner van het veerhuis heeft de locatie laten zien waar eens het Borstslappen fort gestaan zou hebben. Dit fort, of schans was niet meer dan een aarden wal in een ruitvorm.

De schans is helemaal verdwenen. De grond van de schans is doormiddel van ploegen verdeeld over het gehele landschap.

Zo'n 20 tot 30 jaar geleden waren er vaak detector amateurs op zoek naar sporen van wat eens een schans was.

Provinciale munten

Duit Overijssel 1741 - 1753

Oord Stad Utrecht 1578 - 1579

Diverse voorwerpen

Flessenstop lood *

Musketkogel 1550 - 1840 *

Fragment Pijpenkop 17e eeuw Duitsland *

Pijpenkop 1708-1846 Gouda *

Pijpenkop 1770-1850 Gouda *

Pijpenkop Gorinchem 1774-1798 *

Voorwerp: Flessenstop

Materiaal: Lood

Datering: 19e eeuw

Voorwerp: Musketkogel

Materiaal: Lood

Datering: 1550 - 1840

Voorwerp: Duitse pijpenkop

Materiaal: Aardewerk

Datering: 17e eeuw

Voorwerp: Goudse pijpenkop

Materiaal: Aardewerk

Datering: 1708-1846

Voorwerp: Goudse pijpenkop
Materiaal: Aardewerk
Datering: 1770-1850

Voorwerp: Pijpenkop Gorinchem
Materiaal: Aardewerk
Datering: 1774-1798
Maker: Abram van den Akker

De haven en suikerfabriek lokatie e.

Een oude verbinding met de Donge was de Groenendijkse haven. Het graven van de haven werd door Oosterhoutse bestuurders op 30 mei 1675 openbaar aanbesteed. De haven is eigenlijk ontstaan door een oorlog. In 1622 plunderden Franse soldaten Dongen en branden de meeste huizen plat.

De onverharde toegangswegen waren nog nauwelijks begaanbaar, terwijl er grote hoeveelheden bouwmaterialen aangevoerd moesten worden. Het gemeentebestuur besluit daarom een vaart naar de Donge aan te leggen aan de voet van de Groenendijk. Het wordt een scheepvaartroute van 2,5 km. lengte en 6 meter breed. De bloeitijd van de haven ligt tussen 1872 en 1902. Dan rookt hier de schoorsteen van de beetwortelfabriek Van Campenhout en Compagnie.

Met het sluiten van de suikerfabriek in 1902 wordt het rustiger aan de haven. In 1982 als de haven en de aanvoerroute grotendeels zijn dichtgeslibd wordt de haven dichtgeschoven. Daarmee werd ook een eeuwenoude traditie van scheepvaart op de Donge begraven. Waar eens de haven lag, is nu een paardenweide te zien.

Deze lokatie heeft geen voorwerpen opgeleverd.

Ode aan Oosteind.

*Oosteind dat dorpje zo schoon
Parel aan Oosterhout's kroon
Prachtig gelegen in t Brabantse land
'k Heb er mijn hart aan verpand
Dorp dat in 't polderland ligt
Mooier dan 't mooiste gedicht
Al zeven eeuwen geleden ontstond
Maar nog steeds jong en gezond
Al zeven eeuwen geleden ontstond
Maar nog steeds jong en gezond*

*Dorp zeven honderd jaar oud
Dat zijn tradities behoudt
Maar met een blik op de toekomst gericht
Dorp met een modern gezicht
Je proeft er telkens toch weer
Die typische Oosteinde sfeer
Dorp waar gemeenschapszin staat als een huis
Iedereen voelt er zich thuis*

*Dorp van zijn schoonheid bewust
Van vrijheid en ruimte en rust
Uitgestrekt lint in het buitengebied
Kom naar Oosteind en geniet
En iedereen iedereen kent
Dorpke door groen, zon en wolken omljnd
Dat is ons mooie Oosteind
Dorpke door groen, zon en wolken omljnd
Dat is ons mooie Oosteind.*

Tekst: Arnold Emmen

Wij, Walter genaamd van Hosenhout, Henricus zoon van Rulinus en Wilhelmus genaamd Sluse, schepenen in Breda, aan allen die deze brief zullen zien en ervan horen wensen wij heil toe, met kennisgeving van de waarheid. Moge bekend zijn aan onze tijdgenoten en geweten zijn door het nageslacht, dat in onze tegenwoordigheid, Stephanus genaamd van Walewijn, erkend heeft, in naam van de Heer Abt en de gemeenschap van het klooster van Tongerlo, van de Praemonstratenser Orde, gelegen in het bisdom Kamerrijk, van Mathyas genaamd van Hapert, te hebben ontvangen 12 bunder graasweiland ofstewel opnieuw geploegd akkerland dat een jaar braak heeft gelegen, gelegen in Ulendonc op een plaats genaamd Haenlare en dit voor vijf pond en een half zwarte Tournoise, of de waarde van genoemde betaling, als jaarlijkse cijns, ieder jaar op het feest van de apostel Andreas te betalen en te Alphen in de hofstee van Nieuwelend te brengen of in bewaring te geven, en opdat de voormelde kloosterlingen de genoemde jaarlijkse cijns niet zouden moeten missen heeft de voornoemde Stephanus zich ertoe verplicht om zich garant te stellen met het zesde deel van zijn goederen gelegen in Ulendonc, gelegen tussen het eigendom van Nicolaas genoemd Pame aan de ene kant en het eigendom van Machteld dochter van Willem genoemd Gansewaels aan de andere kant, met de toegevoegde voorwaarde, dat indien Stephanus of zijn opvolgers de genoemde cijns op de gestelde tijd niet zou of zouden betalen, de voormelde religieuzen of hun zaakgelastigde de hand kunnen of kan leggen op de voormelde goederen en er het vruchtgebruik van genieten (hebben) volgens de gewoonte tot nu toe goedgekeurd in dit land. Ter getuigenis hiervan dragen wij op ons zegel aan deze brief te hechten. Gegeven in het jaar des heren 1308, op maandag na het feest van de heilige apostel Bartholomeus.